TRST, petek
14. septembra 1956
Leto XII. - Št. 206 (3444)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 25 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94-638, 93-808, 37-338

UREDNISTVO: UL. MONTECCHI št. 6, II. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — Podruž. GORICA: Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. - Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 80, finančno-upravni 120, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 60 din.

MALI OGLASI: 20 lir beseda. - NAROCNINA: mesečna 480, vnaprej: četrtletna 1300, polletna 2500, celoletna 4900 lir. - FLRJ: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - Z - 375 - Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

Bulganinovo pismo Molletu v zvezi s Suezom
Nehru poziva London in Pariz na preklic zadnjih sklepov

Laburisti ponovno obsojajo Edenovo politiko in zahtevajo pogajanja - Eden napovedal nova posvetovanja z Anglijo in Francijo in predložitev zadeve Varnostnemu svetu - Cejlonski delavci grozijo z uničenjem angleških plantaž

PARIZ, 13. — Predsedstvo vlade je sporočilo, da je sovjetski odpravnik poslov izročil predsedniku francoske vlade Molletu osebno pismo maršala Bulganina v zvezi s Suezom.

Predstavnik zunanjega ministrstva je izjavil, da Bulganinovo pismo obrazložuje stališče SZ o sueški zadevi in v glavnem kakor ga je že obrazložil sovjetski predstavnik na londonski konferenci. Pismo pravi, da Sovjetska zveza ni bila prej obveščena o namenu Naserja, da nacionalizira Sueški prekop, in poziva, naj se najde rešitev, ki bo v skladu z listino Združenih narodov.

V Londonu pa odklanjajo sleherno sporočilo, ali je tudi britanska vlada dobila podobno Bulganinovo pismo.

Moskovski radio pa je danes v svojem komentarju v zvezi s Suezom svaril pred uporabo sile in dejal, da je bojazen zahodnih držav, da ne bodo deležne podpore OZN, upravičena.

Komentator je zatem poudaril, da zadržanje predsednika Naserja dokazuje, da je Egipt pripravljen na pogajanja, in je dodal: «Zahodne države so zavrnile egiptovski predlog za mednarodno konferenco o Suezu. Vendar pa se iz buržoaznega tiska zrcali zaskrbljenost njegovih gospodarjev, ki vztrajajo na uporabi sile in zavračajo posredovanje OZN. Kolonizatorji se bojijo, da ne bodo dobili dveh tretjin glasov, ki so potrebni za izvedbo njihovega načrta, in imajo vse vzroke, da se tega bojijo.

Sovjetska delegacija je na londonski konferenci izjavila, da pomenijo vojaške priprave Francije in Anglije odkrito in nedopustno žuganje Egiptu. Predstavnik Sovjetske zveze je posvaril zahodne države pred poizkusi, da se sueško vprašanje reši s silo. Dejstva, da po londonskem sestanku francoskih in angleških voditeljev prihajajo z Zahoda ponovno bojeviti pozivi, dokazuje, da je bilo sovjetsko opozorilo izrečeno pravočasno in da ostane še vedno v veljavi.»

Poleg Sovjetske zveze, Indije, CSR, Vzhodne Nemčije, Cejlona, Iraka in Sudana, je danes tudi Jugoslavija ugodno odgovorila na egiptovski predlog za sklicanje mednarodne konference o Suezu, kakor to poročamo na drugem mestu.

Predstavnik egiptovskega zunanjega ministrstva je sporočil, da je Egipt povabil tudi Japonsko na konferenco in da japonska vlada zadevo sedaj proučuje.

Nehrujev poziv

V izjavi, ki jo je podal parlamentu, je predsednik indijske vlade Nehru izjavil, da včerajšnji Edenov govor zapira vrata nadaljnjim pogajanjem. Nehru je pozval vlade Velike Britanije, ZDA in Francije, naj prekličejo svoj sklep o ustanovitvi združenja koristnikov prekopa. «Mislim, da niti sedaj ni prepozno, da se vzdržijo sleherne take akcije,» je dodal Nehru, ki je nato nadaljeval: «Indijska vlada ne želi reči nič takega, kar bi lahko oviralo pogajanja, toda vendarle mora poudariti, da bodo napovedani ukrepi skrajno otežkočili mirno sporazumevanje in vsebujejo poleg tega resno nevarnost za spopad.

Po neuspehu poslanstva odbora petih so egiptovski predlogi odprli pot nadaljnjim pogajanjem. Po mnenju indijske vlade bi taka pogajanja lahko privedla do sporazuma, ki bi upošteval vse potrebe koristnikov prekopa in mednarodne skupnosti brez škode suverenosti Egipta. Napovedana ustanovitev združenja koristnikov je enostranski sklep, ki krši egiptovsko suverenost.»

V zvezi z odpoklicem pilotov je Nehru izjavil, da to ni v interesu koristnikov prekopa in mednarodne skupnosti ter bo oviralo delovanje prekopa. «Upamo, je dodal Nehru, da se bo kljub vsemu, kar se je dogodilo in kljub napetosti, ki je nastala, uporabila pot pogajanj.»

Opozorilo cejlonskih delavcev

Iz Colomba javljajo, da so voditelji cejlonskega demokratičnega kongresa, v katerem je včlanjena večina delavcev na cejlonskih plantažah, poslali egiptovskemu predsedniku Naserju pismo, s katerim ga obveščajo, da, če bo Velika Britanija sprožila oborožen napad proti Egiptu, bo 140.000 članov te organizacije sprejelo «primerne ukrepe proti vsem plantažam čaja in gumija na Cejlonu, ki so britanska last.

Zaključek debate v britanski zbornici

LONDON, 13. — Spodnja zbornica je nocoj zavrnila laburistično resolucijo, ki obsoja politiko vlade, s 321 glasovi proti 251.

Takoj po zavrnitvi laburistične resolucije je zbornica odobrila vladno resolucijo, v zvezi s katero je Eden postavil vprašanje zaupnice. Resolucija je bila sprejeta s 319 glasovi proti 248.

Ob koncu debate pa je Eden izjavil, da če bo Egipt odklonil sodelovanje s predlagano organizacijo, se bo Velika Britanija obrnila na Varnostni svet.

V nadaljevanju debate je danes govoril zunanji minister Selwyn Lloyd, ki je dejal med drugim, da ZDA v celoti sodelujejo in podpirajo načrt za ustanovitev združenja koristnikov Sueškega prekopa. «Mi pa predlagamo sklicanje konference glavnih koristnikov v čim krajšem času, da se začne izvajanje tega načrta.»

V zvezi z včerajšnjim govorom Gaitskella je Selwyn Lloyd zatrjeval, da ne gre za spor med Francijo in Veliko Britanijo ter Egiptom, pač pa za mednarodno vprašanje. Dejal je, da mora sleherni načrt o Sueškem prekopu vsebovati tri elemente: «1. zbuditi zaupanje osebja prekopa; 2. zbuditi zaupanje tistih, ki bodo dobavljali kapitale, potrebne za vzdrževanje in razvoj prekopa; 3. zbuditi zaupanje koristnikov.»

Ko je govoril o vzrokih, zaradi katerih se britanska vlada ni obrnila na OZN, je minister izjavil: «Če bi prišli pred skupščino, ne bi prišlo do rojstva načrta o ustanovitvi mednarodne družbe. Če pa bi končno do takega načrta prišlo, bi se to zgodilo šele po tednih debate in številnih spremembah, ki bi mu odvzele njegovo vsebino.»

V zvezi z včerajšnjo Edenovo izjavo, da bi utegnilo biti potrebno obrniti se na Varnostni svet, je Lloyd izjavil: «Mi bomo seveda šli pred Varnostni svet ne zato, da izvršimo formalnost, pač pa zaradi iskrenega napora, da se izboljšajo perspektive mirne rešitve.»

Ko je govoril o združenju koristnikov prekopa, je Selwyn Lloyd obžaloval, da je Gaitskell obsodil ustanovitev tega združenja, ki ga je označil za izzivanje, ter da je s tem napravil vse, da uniči možnost uspeha tega združenja.

Dalje je Selwyn Lloyd zatrjeval, da je bilo združenje ustanovljeno zato, da se ščitijo pravice koristnikov prekopa, ki jim jih daje konvencija iz leta 1888.

Omenil je zatem zadržanje sovjetskega predstavnika na londonski konferenci in je dejal, da je ta «napravil vse, kar je bilo v njegovi moči, da bi Egiptu bilo teže sprejeti načrt 18 držav in pogajanja na tej podlagi». Glede novega načrta je minister dejal, da «njegova izvedba nedvomno vsebuje velike praktične težave, da pa te težave ne prihajajo z naše strani».

Glede tujih pilotov je minister sicer zanikal, da so njih odpoklic sklenili, da se omogoči ustanovitev novega organizma, ki pa da je bil ustanovljen tudi v predvidevanju položaja, ki bo nastal z odpoklicem teh pilotov. Na koncu je Selwyn Lloyd še izjavil, da ne more povedati nič o sedanjih pogajanjih in razgovorih.

Laburist Robens o akciji opozicije

V imenu opozicije je Selwynu Lloydu odgovoril laburistični poslanec Robens, ki je dejal: «Naloga opozicije je poizkusiti, da se prepreči, da trdovratna in nepreudarna vlada potegne državo v vojno. In to bomo skušali napraviti. Nad polovica države nasprotuje uporabi sile. Zunanji minister se o tem lahko prepriča pri čitanju časopisov.»

Kritiziral je zatem način, kako je Eden včeraj predložil novi načrt, in je izjavil, da so Indija, Cejlon in Avstralija bile zaradi tega zelo presenečene. Izjavil je nato, da je Eden, ki je bil svoj čas vnet zagovornik OZN in še prej Društva narodov, zapustil ideje, ki jih je zagovarjal v preteklosti, zato da brani osebni položaj: «Gospod Eden je zašel v slepo ulico in ne pozna izhoda.»

Robens je tudi poudaril, da se internacionalizacija Sueškega prekopa lahko izvede samo s sodelovanjem Egipta in da se ne more izvesti z uporabo sile. «Groziti z uporabo sile, je pripomnil, pomeni stopiti v vojno in s tem ošibiti Commonwealth ter združiti svet proti nam. Ustanovitev združenja koristnikov bi bila dobra stvar, če bi privedla do pogajanj, toda to združenje je morca samo izzivanje, ker nobena od nalog tega združenja se ne more izvesti brez egiptovskega sodelovanja.»

Robens je zatem odločno obsodil mobilizacijo Velike Britanije proti državi 20 milijonov prebivalcev, od katerih je skoraj polovica analfabetov, ter je prav tako odločno obsodil bivanje francoskega vojaštva na Cipru.

Na koncu je še dejal, da bi uporaba sile morca privedla do padca Naserja, ne bi pa odpravila arabskega nacionalizma. Poudaril je nujnost sprave z Egiptom in pozval vlado, naj pozove pilote, da ostanejo na svojem mestu. Dodal je, da mora Velika Britanija iti po poti miru in spoštovanja zakona in ne po poti sile.

V debato je ponovno posegel tudi Gaitskell in je zahteval izjavo vlade, da se bo «sila uporabila samo v skladu z našimi obveznostmi v okviru listine OZN».

Gaitskell je omenil tudi izjavo Selwyna Lloyda o počasnosti OZN in je pripomnil: «Kaj pa je slabega, če potečejo tedni in tedni brez vojne?»

Selwyn Lloyd je odgovoril: «Naš namen je napraviti vse mogoče, da pride do mirne rešitve v skladu s čl. 33. Samo ko bomo imeli gotovost, da so ti napori propadli, se bo postavilo vprašanje naslednje etape.» Te izjave Selwyna Lloyda so laburistični poslanci sprejeli z vzkliki «Sramota!» in «Odstop!».

Bivši konservativni minister Heald je med debato izjavil, da je treba sueško zadevo predložiti OZN in je dodal, da ni mnenja, da vlada misli drugače. Bivši laburistični obrambni minister Shinwell pa je izjavil, da se po njegovem mnenju lahko kritizira vlada samo v eni točki: po neuspehu Menziesovega poslanstva v Kairu bi bilo treba sklicati novo konferenco 18 držav ali pa se obrniti na OZN. «Kar se tiče vojaških ukrepov, je dodal Shinwell, se ne more laburistična stranka čutiti prizadeta, ker so bili podobni ukrepi sprejeti, ko je bila ona na oblasti.»

Kar se tiče združenja koristnikov prekopa, je Shinwell izjavil, da to ni toliko izzivanje kakor neumnost. «Sumim poleg tega, je dodal, da so to idejo svetovale ZDA in sem zelo nezaupljiv, kar se tiče ameriške diplomacije na Srednjem vzhodu, ker nočem, da bi naša velika država postala figura v kombinacijah ameriških petrolejskih mogotcev. Poleg tega sumim, da skušajo nekateri ameriški interesi izločiti Veliko Britanijo iz petrolejskega izkoriščanja na Vzhodu.»

Edenove izjave

Ob zaključku debate je predsednik vlade Eden med drugim izjavil, da je načrt o ustanovitvi koristnikov prekopa začasen načrt in da je vlada v tesnem stiku z ameriško in francosko vlado ter da bo prihodnje dni nov sestanek, da se dogovorijo, kako naj načrt izvedejo.

Na zahtevo laburistov, naj zagotovi, da si britanske ladje ne bodo utirale poti po Sueškem prekopu s streljanjem, je Eden odgovoril, da je prvi korak «zahtevati sodelovanje egiptovske vlade»; če tega sodelovanja ne bo dovolila, bo britanska vlada predložila zadevo Varnostnemu svetu.

Na koncu je zbornica sprejela tudi Butlerjev predlog za odložitev zasedanja od jutri zvečer na 23. oktobra.

V pooblaščenih krogih izjavljajo, da britanska vlada še ni poslala vabil za konferenco, na kateri naj bi govorili o ustanovitvi novega organizma, in pripominjajo, da bo sestanek, ki ga je napovedal Eden v spodnji zbornici, verjetno v ponedeljek ali torek v Londonu. Ni znano, ali bo Dulles osebno navzoč. Pineau in Selwyn Lloyd pa bosta navzoča.

Voditelj avstralskih laburistov Evatt pa je danes v avstralskem parlamentu poudaril nujnost, da se sueški spor predloži OZN zaradi Edenove grožnje, da bo Anglija uporabila silo. Dodal je, da politika avstralske laburistične stranke odgovarja politiki, kakršno je obrazložil britanski laburistični voditelj Gaitskell. Evatt je nato izrekel presenečenje, ker se angleška vlada ni posvetovala z Avstralijo zaradi odločitve, ki jo je napovedal Eden.

Medtem ko se je nadaljevala debata v spodnji zbornici, je v lordski zbornici bivši laburistični voditelj Attlee ostro obsodil vlado. Med drugim je izjavil: «Mnenja smo, da je zadržanje vlade najhujša nevarnost za mir, ca nevarno ruši položaj Velike Britanije v svetu in spravlja v nevarnost celotni obstoj Commonwealtha.»

Bulganinovo pismo Eisenhowerju

WASHINGTON, 13. — Ameriški državni tajnik Dulles je nocoj sprejel v državnem departmaju sovjetskega veleposlanika v Washingtonu Zarubina, ki mu je izročil Bulganinovo pismo za Eisenhowerja.

LONDON IN PARIZ NASTAVLJATA RIMU MREŽE

Italijanska vlada naj da pobudo za pogajanja o Suezu v OZN

Zveza neodvisnih socialistov imenuje sklepe angleške in francoske vlade nedopustno provokacijo - Republikanci za takojšnji vstop Italije v „združenje koristnikov Sueškega prekopa“

Nenni in Pertini ter Matteotti in Tanassi včeraj prvič na skupnem sestanku

(Od našega dopisnika)

RIM, 13. — Nacionalno tajništvo Zveze neodvisnih socialistov je danes odobrilo sledečo izjavo:

Sklepi angleške in francoske vlade glede na sueško vprašanje so nedopustna provokacija ter izraz brutalne imperialistične politike. Ob hudi grožnji za vojno, ki je po tej provokaciji ustvarila v Sredozemlju, ima italijanska vlada dolžnost, da loči svojo odgovornost od francosko-angleške odgovornosti ter da pobudo za rešitev spora na podlagi pogajanj v okviru OZN. Neodvisni socialisti soglašajo z jasnim stališčem, ki ga je sprejel PSI za obrambo arabskih narodov ter njihove pravice do neodvisnosti, ter pričakujejo, da bo socialna demokracija zapustila dvoumnost ter zavzela analogno stališče, ki naj ga potem tudi dosledno brani v vladi ter v socialistični internacionali.

Britanski odpravnik poslov v Rimu je včeraj zvečer v palači Chigi uradno sporočil francosko-angleško-ameriško odločitev o ustanovitvi začasnega združenja koristnikov Sueškega prekopa. To sporočilo pa je bilo zelo splošno, zato je bil odpravnik poslov naprošen, da «sporoči podrobnosti, tako da bi imela italijanska vlada elemente, na podlagi katerih lahko določi svoje stališče.

To poročilo zunanjega ministra potrjuje, da italijanska vlada sploh ni bila obveščena o Eden-Molletovem načrtu za ustanovitev nekega združenja, ki bi se postavilo nad družbo Sueškega prekopa. To se je včeraj sklepalo po neskladnosti med stališčem italijanske vlade, ki je bilo naklonjeno predložitvi sueškega vprašanja OZN, in francosko-angleškim stališčem. Poluradne vesti zatrjujejo, da se odgovorni krogi drže stališča, ki ga je včeraj sprejela vlada, da se namreč rešitev sueškega vprašanja lahko doseže pri OZN. Poudarja pa se tudi, da so koristi Italije zasidrane v konkretnih jamstvih za svobodo plovbe in za ohranitev sedanjih tarif. Povišanje tarif bi namreč lahko imelo hude posledice za italijanski notranji gospodarski položaj.

Medtem ko je stališče vlade naletelo na dober sprejem pri skoraj vseh političnih krogih in v javnem mnenju, pa je obžalovanja vredno, da so tudi taki, ki se zavzemajo za nujnost, da Italija takoj stopi v združenje pod pokroviteljstvom Londona in Pariza. Značilno je, da se v tem smislu izraža zlasti list «Voce repubblicana», ki hoče, da bi Italija takoj pristopila k omenjenemu združenju, češ da je za Italijo v tem možnost, da začne novo obdobje po 70-letni odsotnosti v vodstvu prekopa. List poziva vlado k odločitvi, češ da bo imel tisti, ki se pridruži že sedaj, vse drugačno besedo, kot tisti, ki se bo pridružil, ko bo že vse narejeno.

«Voce repubblicana» tudi močno napada Naserja. Pri tem pravi, da ni treba zamenjavati Egipta z «diktatorjem». Članek skoraj izdaja kot avtorja Pacciardija, ki je bil vedno zagovornik «atlantske solidarnosti». Vendar pa ni verjetno, da bi lahko tako stališče, ki kaže, da niti v vladni večini ni popolne enotnosti, imelo kak vpliv.

Danes zvečer je bila pod predsedstvom Segnija posebna seja, ki so se je udeležili poleg ministrskega predsednika še podpredsednik Saragat ter ministri Zoli, Medici, Campilli, Cortese, Colombo, Vigorelli ter podtajnik ministrstva za proračun Ferrari Aggradi. V zvezi z bližnjo obnovo parlamentarnega dela so razpravljali o ukrepih, ki jih bodo še pretresali na prihodnjih ministrskih sejah v okviru prve faze izvajanja Vanonijevega načrta.

Na sedežu poslanske skupine PSDI na Montecitoriu so se sestali predstavniki tajništev PSDI in PSI. Ko sta tja prispela predstavnika PSDI tajnik Matteotti ter namestnik tajnika Tanassi, sta že našla tam Nennija in namestnika tajnika Pertinija. (Včeraj se je namesto Pertinija imenoval Luzzatto, toda tega ni v Rimu). Razgovor med temi štirimi je trajal od 19. do 30.30. Po tem prvem sestanku so bili videti zadovoljni.

Nenni je po sestanku izjavil sledeče: «Kot je bilo dogovorjeno, smo imeli ta prvi sestanek tajništev z glavnim namenom, da bi videli, kako organizirati naše nadaljnje sestanke in da bi proučili nekatera vprašanja v okviru tistega zbliževanja, za katerega želim, da bi se uresničilo. Ne nameravamo ustanavljati stalnih organizmov, temveč sestajati se od časa do časa, da proučimo vprašanja, ki se pojavljajo. Tajništvi se bosta zopet sestali v prvih dneh oktobra, ker se mora proti koncu tega meseca sestati centralni komite naše stranke, ki edini lahko izreče sodbo o tej prvi fazi in o nadaljnjem razvoju. Razpravljali smo o upravnih ter tudi o političnih vprašanjih, ne da bi se posebej ustavljali ob kakem izmed njih.»

Tudi Matteotti je dal kratko izjavo: «Po naročilu vodstva sta se danes sestali tajništvi PSI in PSDI, da bi proučili nekatera vprašanja v zvezi z zbližanjem med obema strankama in zlasti še, da bi določili način za to zbližanje. Seveda bodo sledili še drugi sestanki.»

Čeprav sta se oba voditelja izognila temu, da bi povedala, kaj se je na sestanku govorilo, se je vendar izvedelo, da so se predstavniki obeh tajništev pogovorili, vsaj na kratko, o vseh aktualnih notranjih in zunanjih političnih vprašanjih, med temi seveda o polemiki po Comminovem intervjuju ter o sueškem vprašanju. Sicer je Commin v intervjuju za tednik «Demain» znatno popravil svoje izjave. Tako je med drugim dejal: «Mnenja sem, da ima Nenni prav, če zahteva, da se socialistična združitev ne izvaja pod znamenjem elementarnega antikomunizma. Združitev se mora izvesti pod znamenjem antikapitalizma.»

Izvršni odbor PSDI je danes prekinil svojo sejo in jo prenesel na jutri, ko bo Matteotti poročal odboru o današnjem sestanku. Verjetno pa se bo govorilo tudi o tem, ali naj socialdemokrati ostanejo v vladi. Finančni minister Andreotti je zavzel glede na to vprašanje zelo ostro stališče. V bistvu se zavzema za vladno krizo z odstranitvijo socialdemokratov. Verjetno bo tudi na kongresu KD zagovarjal tako stališče.

Tudi bivši ministrski predsednik Pella je napisal za «Oggi», ki izide jutri, poseben članek o socialistični združitvi. Ko našteva vrsto pogojev, pod katerimi bi moralo priti do združitve, da bi si nova stranka pridobila oznako demokratičnosti, nadaljuje: «Če bi mogla nastati take vrste stranka, je izven dvoma, da bi se italijansko politično življenje z njo samo okoristilo, ker bi povzročila demokratičen razvoj zares zgodovinske važnosti, komunizem pa bi prišel v fazo osamljenosti, kar bi bila predigra usodnega upadanja.» V nadaljevanju navaja tudi možnost, da bi prišlo do koeksistence med socialisti in demokristjani in za državo bi se odprl horizont, poln možnih novosti. Seveda pa potem izraža dvome, da bi prišlo do demokratične združitve obeh strank, zlasti pa je mnenja, da je do združitve še zelo daleč.

Za deželne volitve v Južni Tirolski je pokrajinski glavni odbor PSDI odobril prejšnji sklep izvršnega odbora, da se predloži enotna lista skupaj s PSI. Toda pokrajinski odbor PSI pa je sklenil, da nastopi na prihodnjih deželnih volitvah z listo lastne stranke, «čeprav priznava velik prispevek, ki ga more zbliževanje med obema strankama dati pri reševanju problemov delavskega razreda Bocna v okviru sindikalne enotnosti».

A. P.

Italijanski rudarji odhajajo iz Belgije

BRUSELJ, 13. — V času od januarja do avgusta letos je zapustilo Belgijo 11000 italijanskih rudarjev. Po prvem avgustu jih je odšlo 3600. Trenutno zapušča belgijske rudnike po 400 italijanskih rudarjev na dan. Te številke so objavili nekateri člani socialdemokratske parlamentarne skupine na nekem sestanku te skupine, ki je bil posvečen vprašanju rudnikov. Marca l. 1956 je bilo po uradnih statistikah v belgijskih rudnikih 47.038 italijanskih rudarjev od celotnega števila 149.622 vseh rudarjev.

DULLES PONOVNO IZJAVLJA da ZDA ne bodo uporabile sile

Potrdil je, da ZDA sodelujejo z Anglijo in Francijo za ustanovitev novega organizma

WASHINGTON, 13. — Ameriški državni tajnik Dulles je danes na tiskovni konferenci izjavil, da ZDA nimajo namena, «čeprav bi za to imele pravico,» nasilno doseči prehod svojih ladij po Sueškem prekopu. «Če bo Egipt uporabil silo, da zabrani plovbo ladij po prekopu, bodo ZDA obrnile svoje ladje okoli Afrike. Vendar pa protest Egipta proti ustanovitvi združenja koristnikov prekopa nikakor ne ovira ZDA pri nadaljevanju priprav za ustanovitev tega organizma.»

Dulles je dalje izjavil, da, kar se tiče odločitve, da ne bodo skušali s silo doseči prehoda po Sueškem prekopu, govori izključno v imenu svoje vlade. Dodal je, da bi Egipt, če bi se uprl s silo prehodu ladij po prekopu, kršil konvencijo iz leta 1888 in da bi države, ki bi bile prizadete, bile upravičene izvajati pravice, ki jim jih daje omenjena pogodba, in to s pritožbo na OZN ali pa z drugimi akcijami.

Ko ga je neki časnikar vprašal, kaj misli z besedo «druge akcije», je Dulles izjavil, da ne more odgovoriti na to vprašanje, «če ne pozna okoliščin, v katerih bi vsaka država izvajala svojo pravico do svobodne plovbe po prekopu».

Dulles je tudi poudaril, da bodo ZDA sodelovale pri novem organizmu in izrekel upanje, da se bodo pridružile še druge države. Dodal je, da imajo Velika Britanija, ZDA, Francija, Italija in Norveška 75 odstotkov tonaže, ki normalno plove po Sueškem prekopu. Dulles je med drugim dejal tudi, da upa, da bo mogoče doseči krajevne praktične sporazume za sodelovanje, ki bi jih lahko izvršili, ne da bi kršili pravico kogar koli. «To naj bi omogočilo začasni dejanski sporazum, dokler se ne doseže dokončen sporazum.» Poudaril je, da bodo ZDA nadaljevale z napori, da se z mirnimi sredstvi išče rešitev, ki naj prizna pravice vseh prizadetih, vštevši Egipta.

Dulles je tudi izjavil, da so ZDA mnenja, da potovanje ladij okoli Afrike, ki drugače potujejo po Sueškem prekopu, ne bi predstavljalo gospodarskega poloma. Vendar pa so ZDA že začele proučevati to vprašanje in predvidevajo ukrepe, da se prepreči kaj takega, ki bi lahko imelo porazne gospodarske posledice za Zahod. S tem v zvezi je nakazal možnost, da bi nekatere države Zahodne Evrope, ki jim primanjkuje dolarjev, lahko bile prisiljene nakupovati ameriški petrolej. «S tem v zvezi so se že začela mednarodna posvetovanja.» je izjavil Dulles, in je dodal, da bi tudi nekatere države iz Azije lahko utrpele gospodarsko škodo zaradi prekinitve plovbe po Sueškem prekopu. V takem primeru bi ZDA dale na razpolago določeno število rezervnih petrolejskih ladij.

Dulles je v glavnem takole označil ameriško stališče do sueške krize: 1. piloti družbe za Sueški prekop «ne morejo biti prisiljeni, da ostanejo na svojem mestu». ZDA upajo, da bodo ti piloti na razpolago in da bodo stopili v službo združenja koristnikov prekopa, ko bo to ustanovljeno. 2. Sedanja volilna doba v ZDA ni v ničesar vplivala na ameriško stališče. ZDA bi zavzele enako stališče, tudi če bi do krize prišlo pred dvema ali tremi leti. 3. Ustanovitev združenja koristnikov prekopa ne pomeni jamstva, da bodo izraelske ladje v bodoče lahko uporabljale prekop. «Toda ZDA ne pozabljajo, da je Varnostni svet svoj čas izjavil, da je Egipt kršil konvencijo iz leta 1888, ko je zaprl prekop izraelskim ladjam.» 4. «Zgodovina bo priznala pravičnost in zmernost, ki so jo v sedanji krizi pokazale velike države, ki imajo življenjske interese na tej pomorski poti. Ta zmernost, ki se spoštuje v skladu z listino OZN, prispeva k prestižu teh velikih držav bolj kakor uporaba sile».

FLRJ OBSOJA PRITISK NA EGIPT in sprejema predlog kairske vlade

Na sprejemu na čast indonezijskemu predsedniku Sukarnu je maršal Tito obsodil rožljanje z orožjem in poudaril nujnost rešitve sueškega spora s pogajanji - Sukarno pozdravlja podporo v borbi proti kolonializmu

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 13 — Jugoslovanska vlada je podprla predlog vlade Egipta od 11. septembra o ustanovitvi posebnega organa za pogajanja za mirno rešitev sueške krize. V noti, ki jo je včeraj izročilo državno tajništvo za zunanje zadeve egiptovskemu poslaništvu v Beogradu, se poudarja, da je jugoslovanska vlada od začetka spora zastopala mnenje, da je to vprašanje potrebno rešiti s pogajanji, upoštevajoč suverene pravice Egipta in mednarodno zainteresiranost za svobodno plovbo. Stališče jugoslovanske vlade je bilo posebno izraženo že v nedavni izjavi predsednika Tita tisku. Jugoslovanska vlada pozdravlja pripravljenost Egipta, da se spor reši s pogajanji z zainteresiranimi državami, in izraža prepričanje, da bo ustanovitev predloženega organa omogočilo, da se izvršijo neobhodna predhodna dela v približevanju raznih pogledov, kar bi olajšalo končno rešitev vprašanja. Vlada FLRJ izraža prepričanje, da bodo tudi druge države sprejele metode pogajanja kot edino pot, ki odgovarja potrebi svetovnega miru in miroljubnega sodelovanja med narodi.

Nota jugoslovanske vlade poudarja načela, ki jih jugoslovanska vlada izvaja v mednarodnih odnosih, zlasti v primeru mednarodnih sporov. V sporu Sueškega prekopa so se pojavile tendence, da se z grožnjami, vojaškim pritiskom in gospodarskimi sankcijami prisili Egipt, da odstopi od svojih suverenih pravic. Jugoslovanska vlada ne odobrava te enostranske akcije, ki kršijo načela suverenosti in neodvisnosti ter dostojanstvo suverene države, poglabljajo spore, večajo mednarodno napetost, slabijo ugled Združenih narodov in so v nasprotju z osnovnimi načeli ustanovne listine. Jugoslovanska vlada podpira predlog Egipta, ker je mnenja, da upošteva upravičene interese Egipta in drugih zainteresiranih držav za svobodo in neovirano plovbo po prekopu.

Danes, drugi dan bivanja predsednika republike Indonezije v Beogradu, je predsednik republike maršal Tito priredil v zveznem izvršnem svetu kosilo na čast dr. Sukarnu. Kosila so se udeležili vsi člani spremstva predsednika republike Indonezije in najvišji jugoslovanski državni funkcionarji.

Med kosilom sta predsednik Tito in dr. Sukarno izmenjala zdravici. Predsednik Tito je v svoji zdravici poudaril delo dr. Sukarna za svobodo in neodvisnost indonezijskega ljudstva in ugotovil, da imata Indonezija in Jugoslavija podobne poglede v mnogih mednarodnih vprašanjih. Tito je izrazil prepričanje, da se mir in splošni družbeni napredek lahko zagotovita samo z izvajanjem politike aktivne in miroljubne koeksistence na načelih enakopravnosti in spoštovanja suverenosti in teritorialne integritete, nevmešavanja v notranje zadeve drugih in priznanja vsakemu narodu pravice, da se samostojno razvija. «Mi zato z zaskrbljenostjo obsojamo zastarele metode rožljanja z orožjem v reševanju posameznih spornih vprašanj. V današnji fazi razvoja mednarodnega položaja ko so se že pokazali znaki zmanjšanja nevarnosti za splošno vojno, pomeni možnost lokalnih spopadov glavno nevarnost za mir. Rožljanje z orožjem ogroža načela neodvisnosti, enakopravnosti in suverenosti držav. Ta načela niso prazne fraze, temveč so izraz stremljenj vsakega naroda, da je gospodar na svoji zemlji.

Maršal Tito je izrazil prepričanje, da se sueško vprašanje lahko reši samo s pogajanji. Za to so potrebni skupni napori vseh članov Združenih narodov. Na koncu je Tito poudaril, da Jugoslavija pozorno spremlja razvoj dogodkov na področju Azije in Afrike, ki je pokazal, da je mogoče utrditi mir in zagotoviti napredek, če se utrdi neodvisnost in enakopravnost držav.

V odgovoru na zdravico je dr. Sukarno poudaril važnost borbe proti kolonializmu, važnost bandunške konference in v zvezi s tem je izrazil hvaležnost Jugoslaviji, ker s simpatijami spremlja napore držav udeleženk bandunške konference, ki se zavzemajo za odpravo kolonializma in za napredek človeštva.

Dopoldne se je predsednik dr. Sukarno udeležil slovesne seje beograjske univerze, na kateri mu je rektor Elija Djuričić izročil diplomo častnega doktorja beograjske univerze. Dr. Djuričić je v svojem govoru poudaril, da se s tem daje priznanje dr. Sukarnu za njegovo vztrajno borbo za svetovni mir in neumorno delo za vsestransko sodelovanje med narodi, za zavzemanje za krepitev prijateljstva med narodi Jugoslavije in Indonezije in za njegov uspeh na družbenem in političnem področju. Dr Sukarno se je zahvalil za čast in med drugim poudaril, da med Jugoslavijo in Indonezijo obstajajo velike možnosti za sodelovanje na tehničnem, gospodarskem, trgovinskem, kulturnem in političnem področju.

Danes dopoldne so se v Belem dvoru sestali jugoslovanski in indonezijski državniki, ki so si izmenjali misli o mednarodnem položaju in o jugoslovansko-indonezijskih odnosih.

Nocoj je predsednik Tito priredil slovesen sprejem na čast dr. Sukarnu. Po sprejemu je predsednik indonezijske republike dr. Sukarno s svojim spremstvom odpotoval na obisk v Sarajevo.

B. B.

NIKOZIJA, 13. — Neka britanska vojaška naprava največje važnosti je bila v Famagusti danes zvečer poškodovana po eksploziji tempirane bombe. Oblasti niso hotele označiti, za kako napravo gre.

Opolnoči je potekel rok za predajo pripadnikov EOKA. Uradno poročilo javlja, da se v vseh teh treh tednih ni predal niti en član EOKA.

SPOROČILO EGIPTOVSKE VLADE DULLESU

Edenov načrt pomeni napad na suverenost Egipta

Njegovo izvajanje bi vodilo v vojno - Kairo je obvestil OZN, da bosta Anglija in Francija odgovorni za morebitne motnje v plovbi po prekopu - Naserjeve izjave

NOVI DELHI, 13. — V poučenih krogih izjavljajo, da Egipt razmišlja o možnosti, da sueško zadevo predloži Združenim narodom. O tem so se posvetovali med Kairom in Novim Delhijem.

KAIRO, 13. — Egiptovski poslanik v Washingtonu je po nalogu svoje vlade obiskal državnega tajnika Dullesa in mu izročil nujno sporočilo, v katerem se poudarja, da načrt, ki ga Eden namerava vsiliti Egiptu, pomeni odkrit napad na egiptovsko suverenost in da bi njegova izvedba pomenila vojno. «Če ZDA želijo vojno, tedaj lahko podprejo ta načrt. Toda če je njih želja delovati za mirno rešitev, tedaj je treba ta načrt opustiti.»

Egipt je obvestil tudi OZN, da je sprejel vse ukrepe, da zagotovi redno delovanje Sueškega prekopa po odhodu tujih pilotov, da pa bo odgovornost za sleherno oviro plovbe po prekopu padla na francosko in angleško vlado in na staro družbo za Sueški prekop. O tem je egiptovska vlada obvestila glavnega tajnika OZN in vse države članice te organizacije. V sporočilu se poudarja, da sta Velika Britanija in Francija odobrili ukaz bivše družbe tujim nameščencem in pilotom, naj zapustijo svoje mesto, ter poudarja, da bo egiptovska vlada prevzela odgovornost za ohranitev svobodne plovbe po prekopu kljub tem poizkusom za oviranje plovbe. Če pa bi prišlo do ovir pri tej plovbi zaradi vzrokov, ki jih Egipt ne more nadzorovati, bo odgovornost padla na tiste, ki so skušali ovirati plovbo po prekopu, to je na britansko in francosko vlado in na staro družbo za Sueški prekop.

V razgovoru z dopisnikom angleškega laburističnega lista «Daily Herald» pa je predsednik Naser med drugim izjavil: «Sposobni smo skrbeti za delovanje prekopa in naš namen je to napraviti. Prekop bo v soboto deloval brez prekinitve in redno. Našli bomo druge pilote. 70 egiptovskih pilotov, ki jim bodo pomagali tisti tuji piloti, ki v petek ne bodo odpotovali, bo delalo noč in dan, zato da bo po prekopu plulo 40 ladij vsakih 24 ur. Obtožujejo nas, da grozimo z zaporo prekopa, toda to delate vi.»

Glede možnosti razgovorov med njim in Edenom je Naser izjavil: «Pripravljen sem svobodno razgovarjati se s komer koli, toda če se mi ne grozi. Gospod Menzies je prišel v Kairo z zahtevo, naj kapituliram brez pogojev pod grožnjo gospodarskih ukrepov in intervencijo oboroženih sil, ki so se zbrale na Cipru.»

Na vprašanje, ali bi Egipt sprejel kompromis glede prekopa, ki bi vseboval finančno pomoč za zgraditev asuanskega jezu, je Naser odgovoril: «Ne gre za finančno vprašanje, pač pa za suverenost in dostojanstvo.» Izjavil je tudi, da ni nikoli govoril o finansiranju asuanskega jezu s Sepilovom.

Zatem je Naser dejal, da Egipt ne misli zabraniti britanskim ladjam plovbe po prekopu in da je pripravljen pogajati se o razvoju prekopa in o pristojbinah. Glede gospodarskih sankcij proti Egiptu je Naser izjavil, da bodo te ustvarile težave, toda ne bodo povzročile kapitulacije.

Na vprašanje v zvezi z egiptovsko politiko do Alžira je Naser izjavil: «Gospod Pineau me je obtožil, da nisem držal besede in da v Egiptu vežbam Alžirce, ki se morajo boriti proti Francozom. Alžirci se lahko vežbajo sami. Obljubil sem, da jih bom pozval na mirno rešitev: v Kairo je prišlo tajno odposlanstvo, v katerem sta bila dva Francoza in dva Alžirca, in se je razgovarjalo deset dni. Nato so Francozi odpotovali v Pariz in se niso več vrnili. Oni hočejo, da bi mi molčali, medtem ko se v Alžiru ljudje ubijajo. Mi ne odobravamo teh dejanj.»

Naser se je preteklo noč posvetoval s svojimi političnimi svetovalci, šef njegovega kabineta Ali Sabri pa se je danes razgovarjal z indijskim in sovjetskim poslanikom v Kairu.

Preteklo noč je egiptovska mornarica začela manevre pred Aleksandrijo, ki bodo trajali tri dni.

Kairski radio je v zvezi z včerajšnjim Edenovim govorom obtožil Edena, da je namenoma potvoril resnico, zato da spravi britansko ljudstvo v zmoto. «Nerazumljivo je, je poudaril komentator, da bi Egipt hotel izzivati Veliko Britanijo in Francijo in da bi jih pripravil do vojne. Angleško-francoske vojaške priprave odkrivajo prave namene prekupčevalcev topov, ki se trudijo, da bi pahnili svet v novo klanje.»

Komentator je na koncu poudaril, da ogromna večina britanskega ljudstva noče vojne proti egiptovskemu ljudstvu, prav tako kakor ne noče vojne proti francoskemu in angleškemu ljudstvu. Egiptovsko ljudstvo hoče mir, toda ne za ceno odpovedi svoji suverenosti nad delom svojega ozemlja, po katerem teče Sueški prekop.»

VREME VČERAJ
Najvišja temperatura 22,5, najnižja 16,9, ob 17. uri 20,8, zračni tlak 1009,4 stanoviten, veter 21 km severozapadnik, vlaga 40 odst., nebo 9 desetin pooblačeno, morje razgib., temp. morja 23,9.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, PETEK 14. septembra
Maternij, šk., Znanoslav
Sonce vzide ob 5.41 in zatone ob 18.18. Dolžina dneva 12.37. Luna vzide ob 15.14 in zatone ob 0.01.
Jutri, SOBOTA 15. septembra
Nikomed, muč., Svogoj

OSREDNJE VODSTVO KRŠČANSKE DEMOKRACIJE SPREJELO ZAHTEVO PSDI

Za tržaškega podžupana bo imenovan odbornik socialdemokratske stranke

Socialdemokrati poudarjajo, da se bodo zavzeli za izvedbo programa socialne usmeritve in za udeležbo opozicije pri upravi javnih ustanov

Včeraj je osrednje vodstvo KD v Rimu sprejelo socialdemokratsko zahtevo glede imenovanja socialdemokratskega podžupana. Tiskovni urad Krščanske demokracije v Trstu je sinoči izdal komunike, v katerem pravi, da je osrednje vodstvo KD v Rimu rešilo vprašanje dodelitve podžupanskega mesta v tržaški občini. Vprašanje je bilo rešeno tako, da se mesto podžupana dodeli socialdemokratskemu odborniku. Hkrati pa so sprejeli tudi zahtevo republikancev o izmenjavi odborniških mest v občinskem odboru. Na sestanku, ki je bil včeraj dopoldne na sedežu osrednjega vodstva Krščanske demokracije, so predstavniki tržaškega vodstva KD obrazložili, zakaj ni bilo vprašanje imenovanja podžupana rešeno na zadnji seji pokrajinskega odbora KD.

Osrednje vodstvo Krščanske demokracije je bilo mnenja, da je treba sprejeti socialdemokratske in republikanske zahteve, da se v tržaški občinski upravi ohrani uprava sestavljena iz treh strank demokratičnega centra. Odločitev osrednjega vodstva KD je veljavna za vse politične organe tržaškega pokrajinskega odbora KD. S tem je bila rešena kriza v tržaškem občinskem odboru, ki je trajala več kot deset dni in je ustavila vsako delovanje občinskih upravnih organov. Kot poročajo, se bo občinski odbor čimprej sestal. Na prvi seji bo določil tudi datum seje občinskega sveta, na kateri bodo razpravljali o prizivu Tržaške unije glede njene izključitve iz zadnjih volitev. To razpravo je zahtevalo 21 opozicijskih svetovalcev.

V zvezi s sklepom KD glede imenovanja podžupana, nam je tajništvo PSDI poslalo naslednjo izjavo:

«Izvršni svet tržaške federacije PSDI z zadovoljstvom sprejema na znanje, da je osrednje vodstvo Krščanske demokracije potrdilo sporazume z dne 3. avgusta in priznalo zahtevo izmenjave odborniških mest ter dodelitev podžupanskega mesta socialdemokratom. Izvršni odbor tržaške federacije PSDI poudarja, da se bo zavzel za takojšnje delovanje občinskega odbora in občinskega sveta. Hkrati pa se bo zavzel za izvedbo programa socialne usmeritve, ki ga je občinski svet skoraj soglasno sprejel. Poleg tega pa ponovno poudarja, da bo zahteval udeležbo opozicije v aktivnem delovanju občinskega sveta, in sicer v posebnih komisijah in v neposrednem upravljanju javnih ustanov.»

Z včerajšnjo odločitvijo osrednjega vodstva KD je bil postavljen konec sporu med KD in PSDI glede nadaljnjega delovanja občinskega odbora in s tem celotne občinske uprave. Če bi KD negativno odgovorila, bi danes stopile v veljavo ostavke socialdemokratskih odbornikov in baje tudi republikanskega odbornika. Nastala bi kriza, iz katere bi se težko izmotali in ne bi preostajalo drugega, kot razpisati nove volitve. Za sedaj je bila ta nevarnost odstranjena. Ostaja nam upanje, da se bodo sedaj tri stranke, ki sestavljajo občinski odbor zavedale, da je bilo zgubljenega že preveč časa in da je treba takoj začeti z delom za rešitev najnujnejših upravnih in gospodarskih vprašanj mesta.

Obljuba socialdemokratov, da bodo takoj začeli z delom za izvedbo programa, ki ga je Bartoli prečital takoj po izvolitvi za župana, kot tudi obljuba, da bodo zahtevali udeležbo opozicije v neposrednem upravljanju javnih ustanov, sta dober znak za bodoče delovanje občinske uprave. Sedaj čaka občinski svet veliko delo, ki ga je dosedanja uprava zanemarjala: začeti z resno akcijo ne samo za rešitev številnih upravnih in gospodarskih vprašanj občinskega značaja, ampak zahtevati tudi ustanovitev proste cone, deželne avtonomije, rešitev vprašanja pomorstva in pristaniškega prometa ter uveljavitev določb londonskega Memoranduma.

Zahteve delavcev gradbene stroke

Delavci, ki so zaposleni pri raznih gradbenih podjetjih na našem področju, so spričo naraščanja cen živilskih potrebščin in glede na dejstvo, da se kljub temu njihova plača nikakor zboljšala, zaprosili sindikalne organizacije, naj na pristojnem mestu izrazijo njihovo nezadovoljstvo in zahtevo za zvišanje prejemkov. Delavci obenem poudarjajo, da se je v zadnjih letih njihova storilnost znatno povečala.

Pokrajinska zveza zidarske stroke je proučila zadevo in zbrala potrebne podatke v potrditev delavskih zahtev. Včeraj pa je poslala Zvezi industrijcev pismo, v katerem navaja najnujnejše zahteve omenjene stroke, ki so:

Stalna nagrada v sorazmerju s povečano storilnostjo ter vračunanje stalnih prejemkov v delovne pogodbe.

Pogajanja z vodstvom podjetja DILFI

V sredo zvečer je notranja komisija razpravljala z ravnateljstvom podjetja Dilfi o delavskih zahtevah. Ker niso razgovori rodili nobenega uspeha, je notranja komisija zaprosila sindikalne organizacije za sodelovanje. Včeraj so se sindikalni zastopniki skupno s člani notranje komisije ponovno sestali z ravnateljstvom omenjenega podjetja.

Delavci zahtevajo, naj bi vodstvo podjetja določilo stalno nagrado v znesku 25 odst. plače, naj bi plačalo 100 lir dnevno za menzo in naj bi uredilo vprašanje pravične kategorizacije delavcev po njihovi strokovni sposobnosti.

Glede vprašanja letne nagrade se delavci omenjenega podjetja zelo pritožujejo, ker vodstvo svojevoljno deli nagrade posameznim delavcem.

Vodstvo podjetja je odbilo zahteve glede letnih nagrad ter odškodnine za menzo in je izjavilo, da bo proučilo to vprašanje kategorizacije delavcev.

Takoj po sestanku z vodstvom podjetja so se delavci spet sestali s sindikalnimi zastopniki in so sklenili odložiti stavko, upoštevajoč pripravljenost vodstva podjetja za ureditev vprašanja kategorizacije. Danes se bodo delavci ponovno sestali in bodo sklepali o nadaljnjih ukrepih v zaščito svojih pravic.

KO JE SILA NAJVEČJA, JE POMOČ NAJBLIŽJA...

Staremu pregovoru bomo ohranili veljavo, če bomo takoj prispevali za Dijaško Matico, ki mora ob pričetku novega šolskega leta rešiti prenekatero prošnjo revnih dijakov. Ali bo Dijaška Matica mogla ugoditi prošnjam, je odvisno samo od dobrote in radodarnosti slovenskih ljudi.

Prvi dan konference o komulativnih prevozih

Včeraj ob 9. uri dopoldne se je začela na sedežu ravnateljstva železniške uprave v Trstu dvodnevna konferenca študijske podkomisije mednarodnega odbora za prevoz. V komisiji je zastopanih devet evropskih držav. Včeraj so razpravljali predvsem o vprašanju železniških komulativnih prevozov blaga za čezmorske dežele.

Danes dopoldne si bodo člani podkomisije ogledali pristaniške naprave. Javna skladišča so jim dala na razpolago vlačilec. Pri obisku pristaniških naprav bodo goste spremljali funkcionarji Javnih skladišč in pristaniškega poveljstva. Opoldne pa jim bo ravnateljstvo državnih železnic priredilo kosilo v hotelu na Obelisku. V popoldanskih urah pa se bodo člani podkomisije ponovno sestali in sestavili zapisnik konference.

Konferenca omenjene podkomisije v našem mestu je samo pripravljalnega in informativnega značaja za sestanek mednarodnega odbora za prevoz, ki bo v prihodnjih dneh v Dubrovniku kjer bodo razpravljali o vseh vprašanjih mednarodnih prevozov.

V TOREK SEJA POKRAJINSKEGA SVETA

Pokrajinski svet bo razpravljal o številnih in važnih vprašanjih

Letošnji proračun, ki je bil skoraj v celoti sprejet, predvideva 3 milijarde 327.650,280 lir izdatkov

Prihodnji torek bo seja tržaškega pokrajinskega sveta. Pripravljen je obširen dnevni red, ki zajema najrazličnejša upravna in personalna vprašanja. Tako bo moral pokrajinski svet imenovati svoje predstavnike v razne javne gospodarske, socialne in zdravstvene ustanove, imenovati revizorje za obračun finančnega leta 1955 in 1956, razpravljati o letošnjem proračunu, ki ga je vladni komisariat odobril z nekaterimi spremembami, o pogodbi z okoliškimi občinami glede upravljanja občinskih cest v režiji pokrajinske uprave in o številnih drugih vprašanjih.

Vladni komisariat je te dni sporočil pokrajinskemu odboru, da je bil letošnji pokrajinski proračun, ki ga je pripravilo bivše pokrajinsko odposlanstvo, sprejet z nekaterimi spremembami.

Letošnji proračun tržaške pokrajine predvideva skupno 3 milijarde 327 milijonov 650.280 lir dohodkov in ravno tolik izdatkov. Zaradi večjih izdatkov kot dohodkov, je pokrajinska uprava zaprosila državno upravo 837 milijonov lir prispevka za kritje primanjkljaja, in sicer okrog 146 milijonov lir več, kot je znašal državni prispevek za kritje lanskega primanjkljaja.

Vladni komisariat je sprejel skoraj v celoti predložen proračun. Samo državni prispevek je bil zmanjšan za nekaj nad 100 milijonov lir. Tako bo pokrajinska uprava lahko računala na 736 milijonov 232.000 lir za kritje primanjkljaja. Zaradi tega bo morala pokrajina zmanjšati nekatere stroške, da uravnovesi izdatke z dohodki. Zmanjšanje stroškov so pokrajinski organi razdelili na več večjih postavk, da glavna dela in glavni stroški ne bodo občutili znižanja državnega prispevka. Zmanjšali so postavke nekaterih dejanskih stroškov od predvidenih 341 milijonov 379.800 lir na 240 milijonov 611.800 lir.

Najvišji izdatki pokrajinske uprave so določeni za podporne in socialne ustanove. V ta namen je bilo v letošnjem proračunu določenih 1 milijarda 117 milijonov lir, ali 63 odstotkov dejanskih izdatkov. V tej postavki so vključeni stroški za vzdrževanje umobolnice pri Sv. Ivanu, zdravniškega pedagoškega zavoda, šole za duševno omejene otroke, nevrološko zdravilišče, zavod za prevzgojo mladoletnih itd.

Pokrajinski organi trdijo, da bi se primanjkljaj lahko znatno zmanjšal, če bi bila tržaška pokrajinska uprava deležna raznih zakonskih ugodnosti glede soudeležbe pri pobiranju nekaterih davkov. To vprašanje je za pokrajinsko upravo zelo važno. Sedanji pokrajinski svet bo moral o tem temeljito razpravljati in zahtevati čimvečjo upravno avtonomijo, da se izvleče iz finančne odvisnosti državnih organov. Predvsem je treba zahtevati raztegnitev na Trst vseh tistih zakonov, ki določajo za pokrajinske uprave soudeležbo pri pobiranju dohodninskega davka, avtomobilske takse in drugo. Poleg tega mora pokrajinski svet najbolj odločno zahtevati ustanovitev deželne avtonomije, v okviru katere je predvidena tudi široka pokrajinska upravna in finančna avtonomija.

Problemi pomorščakov

Kakor je bilo napovedano, je bilo snoči zborovanje pomorščakov, na katerem so razpravljali o vprašanju odprave izmen. Tajnik zveze pomorščakov je izčrpno opisal problem pomorščakov in navedel ukrepe, s katerimi bi lahko rešili to vprašanje.

Znano je, da morajo pomorščaki, katerih število se veča iz leta v leto, čakati dolge mesece na izmeno. Prizadete so najbolj nekatere kategorije, v katere silijo razni brezposelni, ki ne najdejo druge zaposlitve. Po mnenju sindikalnih zastopnikov bi morali predvsem začasno ustaviti izdajanje matrikol in urediti sorazmerje med raznimi kategorijami. Poleg tega pa bi morala vlada sprejeti konkretne ukrepe v korist trgovinske mornarice. Nujno potrebno bi bilo zahtevati primerno strokovno izobrazbo za vpis v stroko pomorščakov.

Prometna nesreča

Pozno popoldne so z nekim vojaškim vozilom in tudi z rešilnim avtom pripeljali v bolnišnico 37-letnega zdravnika Leopolda Kultererja iz Ul. Battisti, 22-letnega Sergia Smotlako iz Mačkovelj št. 63 in 29-letnega Virgilia Gerlija iz Doline 210. Medtem ko so slednjega po izpranju prask na čelu in na obrvi odslovili, so morali ostala dva sprejeti v drugi kir. oddelek, in sicer prvega zaradi številnih udarcev in prask na čelu, nosu, ustnici in rokah, Smotlako pa zaradi močnega udarca na glavi in omotičnega stanja. Njuno stanje sicer ni resno, ker bo Kulterer okreval, razen seveda če ne bodo nastopile komplikacije, v 10 ali najkasneje v 20 dneh, Smotlaka pa v 5 ali 8 dneh.

Vsi trije so postali žrtve prometne nesreče, ki se je pripetila okoli 17. ure v bližini tovarne bombaža na cesti Domjo-Žavlje. Smotlaka in Gerli sta se peljala s Fiatom 600, ki ga je vozil Kulterer in prav pred tovarno je zdravnik hotel prehiteti pred njim vozeči poltovornik 43-letnega Ivana Makorja od Sv. M.M. Sp. Prehiteli pa ga niso, ker so trenutek prej trčili v poltovornik, kar se je končalo slabo za potnike osebnega avtomobila, medtem ko je Makorjevo vozilo utrpelo le majhno materialno škodo.

Obvestilo staršem

Oddelek za zdravstvo in higieno tržaške občine sporoča:

Potrdila o cepljenju in zdravih očeh otrok, ki se bodo vpisali v I. razred osnovne šole oz. otroške vrtce, bodo izdajali šolski zdravniki ob vpisu otrok v šolo. Istočasno bodo šolski zdravniki otroke tudi pregledali, da bi ugotovili, če niso morda okuženi s klicami kakšne nalezljive bolezni. Zato naj starši pripeljejo ob vpisu v šolo s seboj tudi svoje otroke.

Izleti

Prosvetno društvo «Zarja v svobodi» v Sempolaju priredi 16. septembra enodnevni izlet z avtobusom v Auronzo. Cena za potovanje in večerjo 1.800 lir. Prijave se sprejemajo do nedelje v društvenih prostorih v Sempolaju od 20. do 22. ure. Odhod iz Sempolaja bo ob 5. uri zjutraj.

Ljudska prosveta

Odbor za proslavo 60-letnice prosvetnega društva «Slavec» v Ricmanjih

priredi v nedeljo 16. sept. ob 16. uri na društvenem dvorišču v Ricmanjih proslavo ustanovitve prosvetnega društva. Na sporedu je otvoritev in slavnostni nagovor, nastop pevskih zborov «Slavec» iz Ricmanj, «Slovenec» iz Boršta, «Rota» s Kolonkovca, recitacije domačih mladincev in nastop godbe iz Brega. Po proslavi ples.

Vabljeni vaščani iz bližnjih vasi in domačini k številni udeležbi.

* * *

PD «Ivan Cankar» obvešča vse pevce in pevke, da bo danes, 14. t. m. ob 20.30 pevska vaja mešanega zbora. Priporočamo polnoštevilno udeležbo.

Glasbeni pouk v Barkovljah. Vsi gojenci naj se zbero danes 14. t. m. ob 17. uri v prostorih prosvetnega društva v Franklovem (pri Gregoriču), kjer bomo določili urnik. Pouk bo kakor lansko leto v torkih in petkih ter sredah in sobotah od 14.30 dalje.

IZVRŠNI ODBOR SLOVENSKE PROSVETNE ZVEZE V TRSTU bo imel sejo danes 14. t. m. ob 18. uri na sedežu. Prosimo za točnost.

Prosvetno društvo «S. Škamperle» sprejema vsako nedeljo od 11. do 13. ure v društvenih prostorih prijave za odbojkarsko ter nogometno ekipo. Ker se bodo ustanovile tudi ženske ekipe, ki bodo imele vaje posebej, vljudno vabimo vse mladinke, ki se želijo udejstvovati v tem športu. Obenem sporočamo, da bo dne 19. t. m. spet začela delovati knjižnica. Izposojevanje knjig bo vsako sredo od 20. do 21. ure.

Glasbena šola «Slovenske prosvetne matice v Trstu. Vpisovanje lanskih in novih gojencev se začne v ponedeljek 17. t. m. in traja vse naslednje dni od 10. do 12. in od 16. do 18. ure v šolskih prostorih v Ul. Machiavelli št. 22-II. Pouk bo za klavir, violino, harmoniko, orkestralne instrumente in glasbeno teorijo. Vsa pojasnila dobite na sedežu v Ul. Machiavelli 22-II. v zgoraj navedenih urah.

Razna obvestila

Tržaški filatelistični klub «L. Košir». V nedeljo, 16. t. m. bo v prostorih kluba, Ul. Roma 15-II., sestanek od 10. do 12. ure. Dospela je revija «Nova filatelija» v zvezkih štev. 4-5 in 6-7, ki se bo delila članom. Dospele novosti se bodo delile članom le prihodnjo nedeljo in v nedeljo, 23. t. m.

Armonia. 15.00: «Zadnji Apaš», B. Lancaster, J. Peters.
Aurora. 16.30: «5. jata hurricanov», J. Hawkins, D. Day.
Garibaldi. 16.00: «Zaseda sto pušči», L. Darnell, J. Lund.
Ideale. 16.30: «Napolitanec v Far Westu», R. Taylor, E. Parker.
Impero. 16.30: «Roma», C. Chaplin.
Italia. 16.30: «Dogodivščina na dvoru», M. Koek, M. Cramer.
S. Marco. 17.00: «Zbudila sem se kot gospa», L. Young, J. Cotten.
Kino ob morju. 16.30: «Ukradeno obličje», P. Henreid, E. Scott.
Moderno. 16.00: «Na dnu steklenice», V. Johnson, J. Cotten.
Savona. 16.00: «Kruh, ljubezen in domišljija», G. Lollobrigida, V. De Sica.
Viale. 16.00: «Polnočna priča», H. Guisol, C. May.
Vittorio Veneto. 16.30: «Zelena leta», C. Coburn, T. Drake.
Belvedere. 16.30: «Prva nagrada Mariarosa».
Massimo. 16.30: «Pekel v puščavi», G. Tierney, G. Sanders.
Novo cine. 16.00: «Bostonska nevesta», L. Young, H. Fonda.
Odeon. 16.00: «Zavržena», A. Farnese, H. Remy.
Radio. 16.00: «Dvoboj vohunov», C. Wilde, M. Wilding.
Venezia. 15.30: «Madona z vrtnicami», E. Nova, N. Otto.
Skedenj. 18.00: «Njena čast je vpila po maščevanju».

POLETNI KINO

Arena dei fiori. 20.00: «Napolitanski Turek», Totò, I. Barzizza. Mladoletnim prepov.
Ariston. 20.15: «Kajnova hči», J. Allyson, J. Ferrer.
Armonia. 19.30: «Zadnji Apaš», B. Lancaster, J. Peters.
Garibaldi. 19.30: «Zaseda sto pušči», L. Darnell, J. Lund.
Marconi. 16.30 in 20.15 na prostem: «Prednja straža izgubljenih mož», G. Peck, B. Payton.
Paradiso. 19.30: «Obleganje Fort Pointa», R. Reagan, R. Fleming.
Parco delle rose. 19.30: «Osvojitev vesoljstva», W. Brook, E. Flemming.
Ponziana. 20.00: «Ladje brez povratka», J. Derek, B. Rush.
Rojan. 19.45: «Bolj živ kot mrtev», D. Martin, J. Lewis.
Skedenj. 20.00: «Njena čast je vpila po maščevanju».
Stadio. 20.00: «Šerif brez samokresa», W. Rogers, N. Olson.
Valmaura. 19.45: «Rdeča džungla», J. Bentley, Morasi.

RADIO

PETEK, 14. septembra 1956

TRST POSTAJA A

11.30 Lahki orkestri; 12.00 Predavanje; 12.10 Za vsakogar nekaj; 12.45 V svetu kulture; 12.55 Melodije iz revij; 17.30 Plesna čajanka; 18.00 Koncert pianista Darka Lukića; 18.20 Polke in mazurke; 18.30 Z začarane police; 18.40 Schumanovi in Schubertovi samospevi; 19.00 Orkester Percy Faith; 19.15 Radijska univerza; 19.30 Pestra glasba; 20.00 Šport; 20.05 Sambe; 20.30 Beethoven: Simfonija št. 2; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 21.15 «Zareči ogenj brez plamena» in druge zaljubljene povesti; Moški vokalni kvintet; 21.35 Glasbena medigra; 21.45 Respighi: Rimski vodnjaki; 22.00 Iz svetovne književnosti in umetnosti; 22.15 Haendlove skladbe; 22.40 Ritmične popevke.

TRST I.

11.45 Komorna glasba; 12.10 Orkester F. Ferrari; 17.45 Pojo sopranistka Angela Ambrosetti; 20.30 Glasbeni variete v miniaturi; 22.00 Koncert pianista Walterja Giesekinga; 22.30 Reportaža iz Riminija proglasitve nagrajencev «Nagrada Italije 1956».

KOPER

Poročila v slovenščini: 5.45, 13.30 in 19.00.
Poročila v italijanščini: 6.45, 12.30, 17.45 in 23.00.
5.00-5.45 in 6.00-6.10 Spored iz Ljubljane; 6.10 Jutranja glasba; 7.00-12.00 Spored iz Ljubljane; 13.40 Ugani z nami, kaj je to; 14.20 Zabavna glasba; 14.30-17.00 Spored iz Ljubljane; 17.00 Najlepši Straussovi valčki; 17.25 Igra orkester André Kostelanetz; 18.00 19.00 Spored iz Ljubljane; 19.15 Kvintet «Niko Štritof»; 19.30 22.15 Spored iz Ljubljane; 22.35 Mozartove skladbe.

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 m, 212,4 m
Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 22.00.
5.00 Pester glasbeni spored; 7.10 Zabavni zvoki; 8.00 V pesmi in plesu po Jugoslaviji; 8.50 Več dre melodije; 9.30 Anton Aškerc: Stara pravda; 10.00 Koncert po željah; 11.05 Popevke in ritmi; 11.50 Za dom in žene; 12.00 Lahek opoldanski glasbeni spored; 12.40 Skladbe za violino; 13.15 Zabavne melodije za prijetno razvedrilo; 14.40 Zeleli ste — poslušajte!; 16.00 Utrinki iz literature - Guy de Maupassant: Kaj ko misli gospod polkovnik; 16.20 Popoldanski koncert; 17.15 Zabavna in plesna glasba; 18.00 Novi filmi; 18.10 Odlomki iz italijanskih oper; 20.00 Reportaža z mednarodnega seminarja moderne glasbe v Darmstadtu; 20.30 Tedenski zunanje-politični pregled; 20.45 Sergej Prokofjev: Sedma simfonija; 22.15 Igra plesni orkester radia Ljubljana.

TELEVIZIJA

17.30 S potovanja; 18.00 Film «Afrika vrišče», igrata Gianni in Pinotto; 21.00 Vesti; 21.15 Kurt Goetz: «Hitroprstna igra».

Mali oglasi

MOTOGUZZI Ekonomični «Gran turismo», motorni tricikli z nosilnostjo 350. Motorni trikolesni valji, 1500 Nadomestni deli, ventili, rige, prstani v cilindru, razplinjači Dellorto.
MONDIALPISTON za Avtomobile diesel. Specializirana delavnica retificiranje, brušenje glav, Cremascoli, Trst, razstava Fabio Severo 18.

KADARKOLI se vam zdi in ne samo v začetku meseca se lahko naročite na **«PRIMORSKI DNEVNIK»** Dovolj, da telefonirate na štev. 37338 ali da ga naročite vaš naslov našemu raznašalcu.

GLASBENA MATICA TRST
Gojenci, ki se niso utegnili vpisati v objavljenem roku, se lahko vpišejo naknadno v pisarni šole Glasbene Matice dnevno od 9. do 12. in od 16. do 18. ure.

OBVESTILO KARABINJERJEV UNIČILO ZADNJE UPANJE

Lučka Mokola iz Prečnika našli mrtvega v Alpah

Pred osmimi meseci je nenadoma zginil od doma, pred dnevi pa sta ga našla mrtvega dva turista na italijansko francoski meji

LUCKO MOKOLE

Komaj po osmih mesecih se je zvedelo, kako je tragično zgubil življenje 36-letni Lučko Mokole iz Prečnika št. 18. Karabinjerji so namreč v sredo popoldne sporočili pokojnikovi sestri in bratu, ki živita v Prečniku, da sta v sredo dopoldne lastnik gostilne «Trau» iz Bardonecchie in študent Rodolfo Attina iz Rima, ko sta nabirala gobe in planike v Alpah blizu francoske meje, našla med skalami truplo nesrečnega Lučka. Takoj sta o tem obvestila krajevno poveljstvo karabinjerjev, ki so iz osebnih dokumentov lahko dognali identiteto ponesrečenega. Vest so seveda nemudoma sporočili poveljstvu karabinjerjev v Nabrežini, ki je o tem obvestilo pokojnikove svojce.

Pravijo, da truplo ni razpadlo, verjetno zaradi mraza, saj so tam hribi visoki od 2500 do 3000 m, v bližini pa so tudi ledeniki. Nesrečni Lučko pa ni bil opremljen za tako pot, zlasti v zimskem času. Verjetno je zašel, se utrudil, morda je hotel počivati, in to je bilo zanj usodno. Iz Bardonechie so sporočili tudi, da na truplu ni nobenega znaka, ki bi kazal, da se je Mokole potolkel.

Lučko Mokole je zginil z doma 3. januarja ponoči. Njegovi svojci so ga nekaj dni čakali, ker pa se ni vrnil, so bili zelo zaskrbljeni in so obvestili policijo, ki je takoj začela preiskavo in obvestila vse kvesture v Italiji. Iskali so ga po kraških votlinah, poizvedovali povsod, a zaman. Brat in sestra, ki živita v Prečniku, sestra, ki živi v Križu, ter brata, ki sta v službi v Kanru in v Matuljih, so kljub vsemu še upali, da bo slej ali prej Lučko sporočil svoje novice. Toda žalostna novica, ki so jim jo prinesli karabinjerji je prekrižala vse njihove upe.

Svojce in vse, ki so ga poznali in cenili, je vest o njegovi tragični smrti močno presunila. Lučko je bil zelo skromen, tih in marljiv. Nekaj pa ga je mučilo. Zadnje čase je bil brez dela in kakor nekateri vedo povedati, nesrečno zaljubljen. Nobenemu ni nič povedal, ko je odšel, niti ni dal razumeti, ko je pripravljal svoj načrt. Svoječasno je napravil prošnjo za izselitev v Avstralijo, a ga niso sprejeli. Zaradi tega je bil še bolj žalosten. Tako je v njem dozorel načrt, da bi poiskal sreče v Franciji. Izbral pa si je neprimeren čas in nevarno pot v zimi čez Alpe, kjer ga je zalotila bela smrt.

Lučko je bil po poklicu šofer. Nekaj časa je vozil turistovornike iz Trsta na daljših progah po Italiji in v inozemstvo, potem je bil zaposlen začasno pri Selad, obenem pa je skrbno obdeloval svojo malo kmetijo in si uredil hišo, ki jo je kupil s svojo sestro, ko je pred let. šla na dražbo zaradi davkov. V dobi pred svojim nesrečnim odhodom je bil nekaj mesecev že brez dela in se je večkrat pritoževal ter pravil, da bo odšel kamorkoli, najraje daleč proč od tod. Kesal se je, da ni ostal v Kopru, kjer se je počutil srečnega, ko je bil tam zaposlen pri prevozniškem podjetju, a so ga poklicali domov za ureditev premoženja. Včasih je dejal otožno, da če bi ostal tam, bi si že ustvaril družinsko življenje.

Lučko je bil resen in zaveden fant. Kakor številni drugi kraški fantje je bil v «Battaglione speciale», ob razpadu Italije pa se je hitro vrnil domov in nemudoma odšel v partizane. Proti koncu vojne je bil ujet in zaprt v Coroneo in ko mu je vendar uspelo zbežati s prisilnega dela, se je takoj vrnil na svoje mesto v vrste osvobodilne armade, v kateri je služil do začetka leta 1947, nakar je nastopil službo v Kopru.

Žalujočim bratom in sestram izrekamo naše najgloblje sožalje!

V umobolnici čaka na povratek v Avstrijo

Avstrijskega državljana, katerega so 7. t. m. aretirali v Devinu, ko se je sprehajal v črtasti obleki, kakršne imajo v avstrijskih umobolnicah, so končno uradno identificirali s pomočjo Interpola. Policija je sicer že vedela za njegov priimek, ker je mož po aretaciji izjavil, da je 25-letni Heinrich Sternthal in da je ubil neko dekle, ki ni hotela slišati ničesar o njem. Sedaj je prišlo poročilo, da je Sternthal res 12. junija letos ustrelil Jolando Wagnar, ki je bila kot perica zaposlena v bolnišnici v Knittenfeldu. Ker so ugotovili, da je morilec slaboumnež, so ga poslali v umobolnico, od koder pa se mu je posrečilo 2. t. m. zbežati. Sedaj je Sternthal v tržaški umobolnici, kjer bo ostal, dokler ne bodo uredili vse potrebno za njegovo izročitev avstrijskim policijskim organom.

Otroka v bolnišnici

Med igro na dvorišču stavbe, v kateri stanuje, je 10-letni Ruggero Brajda iz Ul. della Tesa včeraj zjutraj začutil bolečino na čelu in ker mu je začela teči kri, je stekel nemudoma domov. Njegova stara mati, ki se je morda bolj prestrašila kot otrok sam, ga je spremila v bolnišnico, kjer so jo zdravniki potolažili: po izpranju rane so otroka namreč odslovili in priporočili stari materi, naj skrbi zanj doma, ker se bo rana zacelila že v nekaj dneh. Kakor je stara mati izpovedala, je malega malega Ruggera nehote ranil s kosom lesa neki njegov prijatelj.

Popoldne pa so morali pridržati na dermatološkem oddelku 10-letno Rito Zanfrabro iz Ul. Appiari, kateri so ugotovili opekline na desni strani prsnega koša in desni nogi. Njena mati, ki jo je pripeljala v bolnišnico z rešilnim avtom Rdečega križa, je zdravnikom povedala, da je dekletce prevrnilo lonec vrele juhe, ki je bil na štedilniku. Dekletce bo okrevalo v 6 ali najkasneje v 10 dneh.

Nezgode na delu

Med številnimi nezgodami na delu, ki so se pripetile včeraj, je gotovo najhujša ona, zaradi katere so morali sprejeti 45-letno Alojzijo Bandel vd. Kozorov iz Videmske ulice s prognozo okrevanja v 10 ali 15 dneh na ortopedski oddelek. Ženski so namreč ugotovili verjeten zlom gležnja desne noge, in kakor je sama izpovedala, se je poškodovala med delom v palači kvesture. Bandelovi, ki je zaposlena kot čistilka, je včeraj na stopnišču prvega nadstropja spodrsnilo, zaradi česar je nerodno padla na tla.

Podobna nezgoda med čiščenjem v zavodu za slepce «Rittmayer» v Barkovljah se je pripetila tudi 27-letni Fides Di Bertovi, ki je padla z lestve in si verjetno izpahnila levo nogo. Po nudeni zdravniški pomoči pa so jo odslovili iz bolnišnice s priporočilom sedemdnevnega počitka.

Žrtev nezgode na delu in tudi slabega vremena je včeraj postal 29-letni Josip Majer iz Doberdobske ulice na Opčinah, na katerega se je usul cel kup črobcev šipe, ki se je zaradi močnega vetra razbila na neki stavbi v gradnji. Majerja so morali sprejeti na kirurškem oddelku, ker so zdravniki mnenja, da se bo moral zdraviti zaradi rane na glavi približno sedem dni.

V bolnišnico se je včeraj zatekel tudi 19-letni električar Lucijan Peric iz Stivana, ki se je pred dnevi meč delom udaril s kladivom po mezincu desne roke. Spočetka je kazalo, da ne bo nič hudega, a ker je nastala infekcija, ni bilo drugega izhoda kot pot v bolnišnico. Če ne bo komplikacij, bo okreval v 7 dneh, vendar bo moral ves ta čas počivati.

26-letni Giovanni Zanni iz Miramarskega drevoreda pa se je ranil med delom v skladišču lokomotiv na glavnem kolodvoru z električno žago. vendar poškodba ni bila takega značaja, da bi ga morali pridržati pod zdravniškim nadzorstvom. Vseeno pa se bo moral sam zdraviti v domači oskrbi.

O Pokrajinska zveza zidarske stroke pri CGIL priredi v nedeljo ob 16. uri vrtno veselico v krožku «Pisoni» v Ul. Vicolo Castagneto 115. Govoril bo glavni tajnik stroke Capodaglio, na sporedu pa so pesmi folklorni plesi in prosta zabava.

SESTANEK IZVRŠNEGA ODBORA CGIL

PROTI DVIGANJU CEN na škodo potrošnikov

Na sestanku so proučili krajevne sindikalne razmere. Nekaj konkretnih pobud za nadzorstvo nad cenami

V sredo zvečer se je sestal izvršni odbor CGIL v Trstu in je proučil krajevne sindikalne razmere, zlasti vprašanje stečaja tržaške tovarne testenin, prenehanje delovanja CITECI ter trgovinskega oddelka podjetja IFT, vprašanje poštnih uslužbencev, železničarjev ter uslužbencev Acegat itd.

Izvršni odbor je odobril delovanje tajništva ter pohvalil enoten nastop v obrambo interesov delavcev, ki so zaradi prenehanja delovanja raznih podjetij in nerazumevanja delodajalcev hudo prizadeti. Izvršni odbor vzpodbuja vodstva prizadetih strok in tajništvo, naj nadaljujejo v borbi za zaščito delavskih pravic, ter izraža svojo solidarnost s poštnimi uslužbenci, železničarji in uslužbenci Acegat, ki so stopili v akcijo za priznanje svojih pravic.

Poleg omenjenih vprašanj je izvršni odbor razpravljal tudi o vprašanju draginjskih doklad in o podražitvi živilskih potrebščin. Ker dviganje cen negativno vpliva na ekonomsko stanje delavskih družin, so povsem upravičene zahteve potrošnikov po znižanju cen nujnim življenjskim potrebščinam kakor so sladkor, olje, testenine, meso, riž itd.

Nujno potrebno je, da poseže vmes vlada in omeji moč raznih špekulantov ter monopolistov, ki nemoteno operirajo na italijanskem trgu. Poleg tega pa bi morala vlada znižati takse na predmete široke potrošnje.

Izvršni odbor pozdravlja znižanje cene sladkorja, toda obsoja zvišanje železniških tarif za prevoz blaga, kar bo slabo vplivalo na cene.

Glede na krajevne razmere trga omenjeni odbor poudarja, da je nujno potrebno ustanoviti integralno prosto cono, kar bi znatno vplivalo na znižanje cen. Prav tako bi morale oblasti poskrbeti za ustanovitev občinske konsumne ustanove, ki bi pozitivno vplivala na uravnovešenje cen, za kar bi lahko izkoristili razvito organizacijsko strukturo Delavskih zadrug.

Izvršni odbor poudarja tudi, da bi Delavske zadruge morale skrbeti za moralizacijo tržišča, za kar so bile pač ustanovljene. Poleg tega pa zahteva tudi, da bi začela delovati posvetovalna pokrajinska komisija pri pokrajinskem odboru za cene, ki je bila ustanovljena že 9. decembra 1955, a do sedaj ni dala še znaka življenja. Izvršni odbor je tudi odobril pobudo tajništva za ustanovitev posebne komisije, ki bo proučila pereče vprašanje dviganja cen in okrepila borbo potrošnikov proti tem poviškom, ki nevtralizirajo vsako izboljšanje plač delavcev.

Izvršni odbor se bo ponovno sestal prihodnjo sredo in bo razpravljal med drugim o pripravah za zborovanje delavcev CRDA, ki bo 23. septembra.

Nezadovoljstvo med osebjem ACEGAT

Med osebjem Acegat vlada precejšnje nezadovoljstvo zaradi krivičnega ravnanja vodstva te občinske ustanove pri napredovanju uslužbencev in premeščanju z enega dela na drugo.

Zaradi tega so se prizadeti delavci obrnili na sindikalne organizacije, ki so posredovale pri vodstvu podjetja za ureditev tega vprašanja. Kljub točnim podatkom in navajanju krivic ter slabih posledic, ki povzročajo nezadovoljstvo občinstva, zlasti pri pregledovanju števcev itd., je vodstvo Acegat navajalo jalova opravičila in odbilo zahteve sindikalnih zastopnikov.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

Trije mladi vlomilci obsojeni na skupno 8 let in 10 mesecev zapora

Najmlajšemu so priznali pogojnost kazni, medtem ko je bila neprevidna nakupovalka ukradenega blaga obsojena na 5.000 lir globe

Prva razprava v rednem zasedanju sodišča se je končala za obtožence precej klavrno: vsi obtoženci so bili obsojeni, trije od teh pa celo na zelo ostre zaporne kazni. Omeniti moramo tudi, da tudi tokrat niso izostale kritike in obtožbe proti nekaterim policijskim funkcionarjem, ki so, seveda če smemo verjeti obtožencem, surovo ravnali z njimi in jih tudi pestili.

Na zatožni klopi so sedeli 21-letni Mario Zadnik, 22-letni Sergio Giamporcaro in njegov 18-letni brat Fulvio, ki so bili obtoženi sodelovanja v kriminalni skupini ter številnih tatvin in poskusnih vdorov v stanovanja in trgovine. Objaviti tri strani dolgo obtožnico bi bilo skoraj nemogoče, ker obsega kar 17 obtožb. Do aretacije je prišlo marca letos po zaključeni preiskavi, ki jo je uvedla policija zaradi številnih tatvin, posebno v okolici Sv. M.M. Sp., kjer vsi trije obtoženci stanujejo. 15. marca letos so preiskovalni organi aretirali Zadnika, naslednjega dne pa sta morala v zapor tudi brata. Tri dni kasneje so akte predali tožilstvu, medtem ko so vse tri premestili v koronejske zapore na razpolago sodnim oblastem.

Nekaj dni kasneje se je začela sodna preiskava in med zasliševanjem pred državnim tožilcem sta brata Giamporcaro zanikala vse, kar sta priznala preč policijskimi organi. Sergio je tedaj povedal, da je bil prisiljen podpisati zapisnik, ker so ga nekateri agenti nepretrgoma in silovito pretepali. Izjavil je tudi, da nima niti najmanjšega pojma, kaj je podpisal ter je celo izključil, da bi sploh poznal Zadnika. Približno na enak način se je izgovoril tudi mladi Fulvio, ki je izrazil mnenje, da ga je Zadnik obtožil zaradi klofut, ki jih je prejel na policiji. Glede na dejstvo, da je zbežal policijskim organom, ki so ga kasneje prijeli na Krasu, je mladenič poudaril, da je to storil iz strahu pred pretepanjem.

Nasprotno pa je Zadnik priznal pred tožilcem skoraj vse: zanikal je le nekatere tatvine, priznal pa je sodelovanje pri kakih desetih in se izgovarjal, da ga je na to navajal mlajši Giamporcaro, ki je vlamljal, medtem ko je bil on večno na straži.

Te svoje izjave pa je Zadnik, katerega je pred nedavnim pregledal psihiater in ugotovil, da je delno slaboumen, na razpravi pred sodiščem zanikal, sklicujoč se, da jih je sicer dal, a le iz strahu pred policijo. Baje so mu nekateri zabičili da mora vse priznati in mu zagrozili, da ga bodo v nasprotnem primeru, ko bi prišel na svobodo, nič manj kot pretepli. Tudi njega so pretepli na policiji, zaradi česar so mu morali v koronejski ambulanti nuditi vso potrebno zdravniško pomoč. Dodal je tudi, da je tatvino na Kolonkovcu v škodo Silvija Stransika izvršil neki Nino Strohmayer in ne on. Povedal je tudi, da brata Giamporcaro ne pozna, kar sta potrdila tudi onadva. Fulvio je na pr. zanikal vse obtožbe ter potrdil izjave, ki jih je dal tožilcu. Kot dokaz, da so ga na policiji pretepli, je navedel, da je bil zaradi tega 5 dni v koronejski ambulanti.

Sergio Giamporcaro, ki ni novinec pri tatvinah, zaradi česar je bil že 1954. leta poldrugo leto v poboljševalnici, je še dodal, da ga je neki agent tolkel po želodcu in vratu, tako da ni mogel niti hoditi.

Te obtožbe so vsi trije ponovili pred vicebrigadirjem Grassijem, ko je ta prišel pričat. Funkcionar je vse zanikal tudi potem, ko je Sergio izpovedal, da ga je odpeljal v «bunker» in mu zvezal roki za hrbtom. Agent je samo izjavil, da ni bil nihče zvezan, razen Fulvia, ki jim je ušel.

Fulvio Giamporcaro: Tudi mene je udaril!

Zadnik: Mene je ta udaril v želodec.

Fulvio G.: Res je.

Grassiju ni preostalo drugega kot še enkrat zanikati. Omenil je, da so obtožence zasliševali ločeno, vendar je moral priznati, da je prišlo tudi do soočenja.

Na zatožni klopi in seveda na začasni svobodi sta bili tudi mladoletna M. L. in Aurelija C. por. Toselli, ki sta se morali zagovarjati zaradi odkupa zastavljalnih listkov. Medtem ko so mladoletno dekle popolnoma oprostili, so Toselljevo obsodili na 5000 lir denarne kazni brez vpisa v kazenski list.

Na znatno višjo kazen pa so obsodili glavne obtožence, od katerih bo moral Sergio Giamporcaro presedeti v zaporu 4 leta, 7 mesecev in 15 dni ter plačati 58.500 lir globe. Zadnika in mlajšega Giamporcara, ki so ju tudi spoznali za kriva številnih tatvin, pa so obsodili na 2 leti in 3 mesece zaporne in na 30.000 lir denarne kazni, in medtem ko bo moral prvi celotno dobo presedeti, so za mladoletnega odredili pogojnost za dobo petih let. Sodišče je končno vse tri, kakor je že predlagal tožilec, oprostilo obtožbe sodelovanja v kriminalni skupini s formulo, da dejanje ne obstaja.

Preds. Ostoich, tož. Tavella, zap. Rachelli, obramba odv. Kezich, Presti in Falconer.

OD VČERAJ DO DANES

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 13. septembra se je v Trstu rodilo 7 otrok, umrlo je 8 oseb, porok je bilo 15.

POROČILI SO SE: mehanik Filippo Turini in gospodinja Anna Stancich, težak Giusto Crevatin in gospodinja Fernanda Persi, uradnik Gastone Cucich in prodajalka Castrenza Termini, inženir Roman Indrigo in gospodinja Giuseppina Vidali, uradnik Lucio Scodellaro in gospodinja Olinda Teghini, brodogradnik Paolo Sferza in gospodinja Franca Ieserscek, mizar Claudio Bastiani in šivilja Lucilla Cernoli, šofer Cosmo De Santis in gospodinja Bruna Squadrani, uradnik Giovanni Gaspi in šivilja Iolanda Rizzo, mehanik Benito Verbich in gospodinja Silva Ussai, prodajalec Radovan Zorn in prodajalka Ileana Pertot, trgovec Nicola Ierardi in prodajalka Graziella Levi, šofer Antonio Sinico in gospodinja Bianca Paoletti, mehanik Mario Ferluga in uradnica Emiliana Trost, uradnik Lucio de Ferra in gospodinja Fedora Garzin.

UMRLI SO: 77-letna Eugenia Candellari, 48-letna Lucia Filippini vd. Furlan, 51-letni Albino Schillani, 63-letni Girolamo Schizzi, 60-letna Emma Pecchiari por. Di Motoli, 77-letni Pio Degrandi, 52-letni Giordano Masutti, 60-letna Srella Navratil vd. Gortan.

LEKARNE ZAPRTE ZARADI POČITNIC
(od 2. sept. do 15. sept.)
Barbo - Carniel, Trg Garibaldi, 8; Benussi, Ul. Cavana, 11; Millo, Ul. Buonarotti, 11.

NOČNA SLUŽBA LEKARN v septembru
Biasoletto, Ul. Roma 16; Manzoni, Ul. Settefontane 2; Marchio, Ul. Ginnastica 44; Rovis Trg Goldoni 8; Rossetti, Ul. Schiapparelli 58; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

KINO

Excelsior. 16.00: «Johnny Concho», F. Sinatra.
Fenice. 15.30: «Divje steze», J. Wayne.
Nazionale. 16.00: «Ognjena zemlja», R. Scott, D. Malone.
Filodrammatico. 16.30: «Paris-Canaille», D. Gelin, D. Robin.
Supercinema. 16.00: «Veliko izzivanje», R. Ryan, V. Mayo.
Arcobaleno. 16.30: «Pod Karaibskim morjem», H. Hass, L. Hass.
Astra Rojan. 16.00: «Na Zahodu nič novega», L. Ajres.
Capitol. 16.00: «V deželi kengurujev».
Cristallo. 16.00: «Bosa grofica», A. Gardner, H. Bogart. Mladoletnim prepov.
Grattacielo. 16.30: «Ko je ljubezen poezija», J. Scott, N. Gray.
Alabarda. 16.00: «Kurtizana Diana», L. Turner, P. Armendariz.
Ariston. 16.00: «Kajnova hči», J. Allyson, J. Ferrer.

Mafija na Siciliji

Ustavno sodišče bo odločilo, ali je konfinacija (ki se je policijska oblast namerava poslužiti v borbi proti mafiji) v skladu z ustavo

V zvezi s povečano dejavnostjo mafije na Siciliji, so se ponovno pojavila nekatera vprašanja, ki zadevajo ustavni značaj nekaterih odstavkov fašistične zakonodaje, zlasti tisti njen del, ki določa delokrog in pristojnost organov javne varnosti, t. j. policijskih organov. V borbi proti najnovejšim zaostrenim pojavom mafije na Siciliji, se je notranje ministrstvo zopet zateklo k zastarelemu in protiustavnemu orožju s tem, da namerava nekatere ljudi, ki so bili nekoč že kaznovani, poslati v konfinacijo, kljub temu, da jim ne more dokazati neposredne sokrivde pri zločinskih dejanjih in celo umorih, ki so si v teh poslednjih dneh sledili v Palermu. Predali so jih komisiji za konfinacijo, ki naj bi odločila po svojem preudarku.

V borbi proti pojavom mafije na Siciliji so v teh poslednjih petdesetih letih večkrat posegli po podobnih sredstvih, a vedno se je izkazalo, da so ti ukrepi povsem zgrešili svoj namen in ostali brez učinka. To pa predvsem zaradi tega, ker je mafija pojav, ki je najtesneje povezan s posebnimi družbenimi razmerami, ki so tipične za Sicilijo in njeno zgodovinsko preteklost.

V teku stoletij so se na Siciliji vrstili razni okupatorji, od starih Grkov, ki so prvi kolonizirali otok, mimo Kartagine in Rimljanov, ki so ga leta 241 pred n. št. okupirali in spremenili v rimsko provinco, do Vandalov, Ostrogotov, Bizanca, Arabcev, Normanov, Germanov, Francozov in Špancev. Vsi ti okupatorji pa so imeli na Siciliji vedno polne roke dela, kajti med njenimi prebivalci ni nikoli zamrla iskra upora. Spričo okoliščine, da je bil otok vedno oddaljen od osrednje oblasti, in da je zaradi tega vedno prihajalo do krutega in krivičnega ravnanja s prebivalstvom, so se na Siciliji že zgodaj pojavili ljudje — najprej so to bili aristokratični baroni — ki so si sami delili pravico, ker so jih v to silile takratne politične in družbene razmere. Tako moremo tudi prvi sicilski parlament baronov smatrati za pojav mafije. Biti član te tajne organizacije je na Siciliji vedno pomenilo biti pristaš časti, pravice in pravičnosti, v borbi proti krivičnosti in nasilju, najprej tujih okupatorjev, v novejšem času pa je mafija postala orožje razvijajoče se sicilske buržoazije proti privilegijem in nasilju veleposestniškega plemstva. Danes je mafija orožje, ki se ga v medsebojni borbi poslužujejo razne družbene skupine, da bi obdržale in zaščitile svoj gospodarski in politični vpliv, ali pa da bi se gospodarsko in politično uveljavile proti svojim gospodarskim in političnim tekmecem.

Spričo takega družbenega značaja mafije na Siciliji, ki je posledica splošne zaostalosti in občutno razširjene revščine, je povsem nesmiselno pričakovati, da bi mogli temu pojavu biti kos le z ukrepi, ki jih tamkajšnje prebivalstvo smatra le za nasilje nad ljudmi, ki imajo samo to krivdo, da se upirajo krivici in nasilju. Res je sicer, da je v sedanjih pojavih dejavnosti sicilske mafije precejšen odstotek kriminalitete, in da organi javne varnosti tega ne morejo mirno gledati; a po drugi plati je prav tako res, da se s takimi policijskimi ukrepi, kot je pošiljanje v konfinacijo tudi že nekoč kaznovanih ljudi, ki pa jim ne moreš dokazati neposredne udeležbe ali sokrivde pri določenem zločinu, sam pojav ne da izkoreniniti niti zatreti, ker strah pred konfinacijo še ne more prepričati zainteresiranih krogov, da bi opustili borbo, ko pa gre za njihove življenjske in politične koristi. Pri vsem tem pa je treba pomisliti še na neko okoliščino, ki je bistvene važnosti: policijski ukrepi ne zadenejo glavnih voditeljev, ampak le ljudi, ki so iz kakršnih koli razlogov, največkrat iz materialne potrebe, postali poslušno orodje v rokah mogotcev, ki ostanejo vedno skriti, in ki jim je povsem nemogoče priti do živega, tudi če je javna tajnost, da ima pri nekem zločinu ta ali oni od le-teh svoje prste vmes.

Tudi zaradi tega bo zanimivo zasledovati kako bodo organi javne varnosti nadaljevali borbo proti kriminalnim pojavom sicilske mafije ko bo ustavno sodišče — kakor ne dvomimo — proglasilo konfinacijo za protiustaven policijski ukrep. Toda tudi mimo tega smo mnenja, da poseganje po konfinaciji, ko gre za zatiranje pojavov sicilske mafije, predstavlja neposredno priznanje organov javne varnosti, da niso kos temu pojavu, in da nimajo drugega izhoda, kot da protiustavno odvzemajo svobodo gibanja ljudem, ki jim ne morejo dokazati nobene krivde

Priznati je treba, da se s konfinacijo pojav mafije ne da iztrebiti. Ta pojav je za Sicilijo tipičen pojav zaostalih družbenih razmer, predvsem dejstva, da imamo na Siciliji — kakor je to v večji ali manjši meri, primer vsega italijanskega Juga — skrajno kričeča družbena nasprotja največjega bogastva in največje bede. In dokler ne bomo teh nasprotij vsaj delno ublažili, e zaman pričakovati, da bo dejavnost mafije na Siciliji povsem prenehala.

Novi antibiotik «albamicin»

Znano je, da je večina nalezljivih klic občutljivih za sodobne antibiotike, nekatere, ki povzročajo zelo resne bolezni, pa so že tako «navajene» na nova zdravila, da se jim zlahka upro. Med temi odpornimi bakterijami so tudi stafilokoki, ki jih ne uniči ne penicilin ne kak drug antibiotik. Prav ti odporni bacili pa so največja nevarnost za pacienta in iz dneva v dan večji problem za zdravnike.

Kmalu bodo kos tudi tej neprijetnosti. Našli so nov antibiotik; ker ga izloča glivica bele barve, so ga imenovali «albamicin». Našli so ga v Ameriki in ga ne gre zamenjavati z «albomicinom», ki so ga pred nekaj leti odkrili sovjetski znanstveniki. Tako je zdaj problem rezistentnih klic, ki je v zadnjem času postal neke vrste temna senca na svetli sliki «antibiotičnega veka», znatno manj pereč.

Pred neko šolo v mestecu Montgomery v državi Alabama v ZDA so «neznanci» obesili dve lutki: črnca in člana Nacionalne garde. To naj bi služilo v opozorilo črncem in Nacionalni gardi in verjetno vsem, ki zagovarjajo enakopravnost črncev

LENIN O NACIONALIZMU IN INTERNACIONALIZMU VELIKIH IN MALIH NARODOV

Vladajoči narod je skoraj vedno kriv skrajnih nasilstev nad zatiranim narodom

Kar je še huje - poudarja Lenin - izvajamo nasilje nad zatiranim narodom, ne da bi mi sami kaj opazili in dodaja, da so v Rusiji Poljaka vedno imenovali „poljačiška", Tataru posmehljivo rekli „knez", Ukrajincu „hohol", Gruzincu pa enostavno „kavkaški človek"

3.

Nadaljevanje zapiska 31. decembra 1922.

Kakšne praktične ukrepe je treba sprejeti v nastalem položaju?

Prvič, treba je obdržati in okrepiti zvezo socialističnih republik; o tem ukrepu ne more biti dvoma. Potreben nam je, kot je potreben svetovnemu komunističnemu proletariatu za boj s svetovno buržoazijo in za obrambo pred njenimi spletkami.

Drugič, treba je obdržati zvezo socialističnih republik, kar zadeva diplomatski aparat. Lahko rečemo, da je ta aparat izjemen v sestavu našega državnega aparata. V njem nismo pustili niti enega količkaj vplivnega človeka iz starega carskega aparata. V njem je celoten kolikor toliko avtoritativni aparat sestavljen iz komunistov. Zato si je ta aparat že priboril (to lahko pogumno rečemo) naslov preverjenega komunističnega aparata, očiščenega v nesorazmerno večji meri od starega carskega, buržoaznega in maloburžoaznega aparata, kot pa je tisti, s katerim smo prisiljeni delati v ostalih narodnih komisariatih.

Tretjič, treba je eksemplarično kaznovati tov. Ordžonikidzeja (to govorim s tem večjim obžalovanjem, ker osebno spadam k številu njegovih prijateljev in sem z njim delal v tujini v emigraciji) in tudi do kraja preiskati ali vnovič raziskati vse gradivo komisije Džerdžinskega kot zgled za popravo velikanske množice nepravilnosti in pristranskih sodb, katere tam nedvomno so. Politično odgovornost za vso to v resnici velikorusko nacionalistično kampanjo je seveda treba prisoditi Stalinu in Džerdžinskemu.

Četrtič, treba je postaviti najstrožja pravila glede uporabe nacionalnega jezika v drugonacionalnih republikah, ki so del naše zveze, in posebno skrbno preveriti ta pravila. Ni dvoma, da bo pod pretvezo enotnosti železniške službe, pod pretvezo fiskalne enotnosti itd. pri nas, v našem sodobnem aparatu, prihajalo do množice zlorab pristno ruskega kova. Za boj s temi zlorabami je potrebna posebna iznajdljivost, da niti ne govorimo o posebni iskrenosti tistih, ki bodo za ta boj določeni. Tu bo potreben podroben kodeks, katerega lahko kolikor toliko uspešno sestavijo samo pripadniki nacionalnosti, ki žive v določeni republiki, pri čemer se nikakor ne kaže že v naprej zareči, da se po vsem tem delu na sledečem kongresu Sovjetov ne bomo vrnili nazaj, t. j. obdržali zvezo sovjetskih socialističnih republik samo v vojaškem in diplomatskem oziru, v vseh drugih ozirih pa obnovili popolno samostojnost posameznih narodnih komisariatov.

Treba je računati na to, da drobitev narodnih komisariatov in neusklajenost njihovega dela glede na Moskvo in druga središča lahko zadostno paraliziramo s partijsko avtoriteto, če jo bomo uporabljali s kolikor toliko zadostno obzirnostjo in nepristranostjo. Škoda, ki lahko nastane za našo državo zaradi tega, ker nacionalni aparati ne bi bili združeni z ruskim aparatom, je neizmerno manjša, neskončno manjša od škode, ki nastaja ne samo za nas, temveč tudi za vso internacionalo, za stotine milijonov narodov Azije, ki bodo nastopili na zgodovinskem prizorišču v bližnji prihodnosti, takoj za nami. Bil bi nedopustljiv oportunizem, če bi tik pred nastopom Vzhoda in v začetku njegove prebuje rušili svojo avtoriteto pri njem, čeprav z najmanjšo grobostjo in neupravičenostjo nasproti našim lastnim drugorodcem. Ena stvar je nujnost strnitve proti imperialistom Zahoda, ki branijo kapitalistični svet. Tu ne more biti dvomov, in ni mi potrebno reči, da brezpogojno odobravam te ukrepe. Druga stvar pa je, kadar mi sami padamo, pa čeprav le v malenkostih, v imperialistični odnos do zatiranih narodnosti, podiraje s tem popolnoma vso svojo načelno iskrenost, vso svojo načelno obrambo boja z imperializmom. A jutrišnji dan v svetovni zgodovini bo ravno tak dan, ko bodo vstali prebujeni narodi, katere zatira imperializem, in ko se bo začel odločilni dolgi in težki boj za njihovo osvoboditev.

Lenin

31. XII. 1922
Zapisal M. V.

Inštitut marksizma-leninizma pripominja: «Pismo V. I. Lenina je bilo prebrano na seji voditeljev delegacij XII. kongresa RKPb, ki se je sestal aprila 1923. Kongres je sprejel resolucijo «O nacionalnem vprašanju», v osnovo katere so bila vključena «leninska opozorila».

Zanimivo pa je s to trditvijo primerjati znani govor, ki ga je imel Stalin na tem kongresu. V njem je ostro napadel gruzinski CK, še posebej kot zatiralca negruzinskih narodnosti, niti z besedico ni omenil delovanja Ordžonikidzeja, ne izrazil nobenega pomisleka ob izsledkih komisije Džerdžinskega v zaključku svojega referata pa je polemiziral z Leninovim pismom, čeprav je bilo znano le ožjemu krogu delegatov: «Toda za nas kot komuniste je jasno, da je osnova vsega našega delovanja delo za utrjevanje oblasti delavcev in šele za tem se postavlja pred nas drugo vprašanje, sicer zelo važno vprašanje, toda podrejeno prvemu — nacionalno vprašanje. Govore nam, da ne smemo delati krivice nacionalnim prebivalcem republik. To je popolnoma pravilno, strinjam se s tem — ne smemo jim delati krivic. Toda delati iz tega novo teorijo o tem, da je velikoruski proletariat treba postaviti v položaj neenakopravnega v odnosu nasproti bivšim zatiranim narodnostim — to pomeni govoriti nesmisel. To, kar je pri tovarišu Leninu retorična fraza v njegovem članku, to je Buharin spremenil v celo teorijo. Toda jasno je, da politično podlago proletarske diktature tvorijo predvsem centralna industrijska področja, a ne obrobna področja, ki so kmečke dežele. Če bomo pretiravali v smeri kmečkih obrobnih področij na škodo proletarskih področij, potem se lahko pokaže razpoka v sistemu diktature proletariata. To, tovariši, je nevarno. V politiki se ne smemo preveč soliti, prav tako, kot se ne smemo premalo soliti». (Citirano po zborniku Stalinovih del o nacionalnem vprašanju v izdaji Kulture, 1947, str. 181.) Zanimiva je tudi ocena sklepov kongresa o tem vprašanju, kot jo beremo v kratki zgodovini VKPb: «Na kongresu so bili razkrinkani odklonivci v nacionalnem vprašanju — Mdivani in drugi. Odklonivci v nacionalnem vprašanju so bili proti ustanovitvi Zakavkaške federacije, proti okrepitvi prijateljstva med narodi Zakavkazja. Odklonivci so se v odnosu do drugih nacionalnosti v Gruziji vedli kakor pravi velikodržavni šovinisti». (Citirano po izdaji CZ. Ljubljana 1946, str. 255.)

Na koncu morda ne bo nezanimivo, če povemo, po kakšni poti je besedilo Leninovega pisma prišlo v knjigo ameriškega zgodovinarja. Prevedeno je po kopiji, ki jo je marca 1923 Lenin poslal Trockemu. Ta kopija se hrani v knjižnici ruskega raziskovalnega centra Harvardske univerze (arhiv Trockega, del «C», snopič 13-h). Deloma pa je bilo objavljeno v menjševiškem glasilu «Socialističeski vestnik» decembra 1923 in citirano v Trockega knjigi o Stalinu. Habent sua fata...

JANKO PLETERSKI

OD ZAŠČITNEGA ZOBČASTEGA KOLESA DO ELEKTRONSKIH MOŽGANOV

«TO JE AVTOMATIČNO DVIGALO PROSIM, PRITISNITE NA GUMB»

V ZDA prepeljejo dvigala 85-krat več potnikov kot vse železnice skupaj - Samo v enem znanih velikih nebotičnikov prepeljejo okoli pol milijona ljudi na dan

O Ameriki ali bolje povedano o Združenih državah se pogosto piše. Ta dežela nudi stalno kako novost, ki vsekakor preseneča. S tem ne bi hoteli reči, da tudi drugod ne zasledimo podobnih zanimivosti, vendar menimo, da v tem marsikdaj prehiteva druge tudi izredno razvite dežele. Danes bomo govorili o nekem «čudežu», ki ne preseneča le laika, ampak vzbuja pozornost tudi pri znanstveniku — strokovnjaku, pa čeprav je podkovan v zadevi.

Za ZDA velja sledeča ugotovitev: Pri njih prepeljejo dvigala 85-krat več potnikov kot vse njihove železnice skupaj ali 850-krat več potnikov kot vse njihove letalske družbe skupaj, pa čeprav so te številne in je v ZDA letalska služba izredno razvita. Pa ne bomo govorili o dvigalu kot takem, pač pa o posebni novosti, o novem elektronskem avtomatičnem dvigalu.

Čim stopite v enega teh novih zelo naglih avtomatičnih dvigal, ki opravlja svojo službo brez «spremstva», to se pravi brez lift-booya, se bo takoj začela razvijati cela vrsta elektronskih «čudežev». Posebno tehtnica, ki je vgrajena v podu dvigala, bo o tem obvestila elektronske možgane, ki so vgrajeni na vrhu zgradbe. Če pozabite pritisniti na gumb za zaželeno nadstropje, bodo «možgani» nekaj časa vljudno počakali. Če se še ne spomnite na svojo dolžnost, vas bo poseben glas iz magnetofonskega traka opozoril po zvočniku, ki je pravtako vgrajen v dvigalu, takole: «To je avtomatično dvigalo. Prosim, pritisnite gumb».

Vrata dvigala se bodo začela sama zapirati in če bi hotel v tem trenutku vstopiti v dvigalo nov potnik, se bodo vrata v trenutku ponovno odprla. Izredno občutljive elektronske žarnice, ki so vgrajene v robove vrat, so ob dotiku novega potnika zaznale neznatno električno izžarevanje, ki ga oddaja človeško telo in zaradi tega so se vrata ponovno odprla.

Nato smo dospeli na zaželeno nadstropje, na primer v sedmo nadstropje. Glas iz zvočnika vas obvešča, katera ustanova ima svoje urade v tem nadstropju. Morda se boste za trenutek ustavili na vratih dvigala, da bi dokončali pogovor s sopotnikom. Elektronski možgani začno tedaj spet delovati in iz zvočnika boste slišali: «Umaknite se z vrat, prosim, zadržujete dvigalo!» Če ostajate trmasto na vratih, se bodo ta kljub temu začela sicer počasi, toda vztrajno zapirati in vas bodo tako potisnila ali ven ali noter.

Tudi človek, ki se prvič vozi v takem modernem avtomatičnem dvigalu, ne bo prišel v neprijeten položaj. Če namreč tak človek zaradi nepozornosti pritisne na rdeč gumb, s katerim se označuje okvara ali nevarnost, bo zvočnik v dvigalu spregovoril: «Če ste rdeči gumb pritisnili nehote, ga pritisnite ponovno. Če ste ga pa pritisnili hote, lahko govorite z dežurnim tehnikom preko mikrofona, ki je v dvigalu».

Novih avtomatičnih dvigal pa ne smemo zamenjavati z malimi dvigali po stanovanjskih hišah, ki jih stavljamo v pogon s pritiskom na gumb. Pri modernih avtomatičnih dvigalih nadzirajo vse operacije elektronski možgani, ki v desetinki sekunde ali še prej «odločajo» o tem, kako naj se vsklaja delovanje cele vrste posameznih dvigal v neki zgradbi s 40 ali 50 nadstropji v te elektronske možgane prihajajo podatki, ki so potrebni za vodenje celega sistema dvigal in hkrati o vsakem posameznem dvigalu: tu pride v poštev teža tovora, število in smer poziva z nadstropij, število in opredelitev pritisnjenih gumbov, položaj posameznih dvigal na posameznih «kolonah», kakor tudi doba čakanja potnikov na vmesnih postajah po nadstropjih.

Na temelju teh podatkov elektronski možgani odločajo o načinu prometa, ki najbolje ustreza trenutnim potrebam. Dejansko obstaja šest osnovnih tipov «prometnega urnika med katerimi sta tudi «jutranji vrhunec», ko se meščenci ustanov vzpenjajo v svoje urade in «popoldanski vrhunec» po dokončanem delu. Obstaja pa tudi delna prekinitev v nočnih urah.

V času jutranjega vrhunca delovanja teh dvigal se dvigalo začne pomikati s pritličja čim tehtnica v podu dvigala javi, da je v dvigalu zadostna teža. Ako je na primer tedaj med potniki tudi kak potnik, ki hoče v deveto nadstropje, medtem ko so pisarne ostalih potnikov v nižjih nadstropjih, tedaj bo dvigalo šlo brez prekinitve do devetega nadstropja ter se šele nato vrnilo na nadstropja, kjer bodo izstopili ostali potniki. Če pa ob popoldanskem vrhuncu tehtnica javi električnim možganom, da je že na najvišjem nadstropju dvigalo polno, se bo to spustilo do pritličja ne da bi se ustavilo v vmesnih nadstropjih. Vendar možgani pazijo tudi na posameznega potnika v vmesnih postajah, tako da mu pošljejo kako drugo prazno dvigalo.

Elektronski možgani prav tako skrbijo, da se posamezna dvigala ne kopičijo v zadnjem nadstropju ali pritličju. Sredi popoldneva, ko je število pozivov iz pritličja in nadstropij približno enako, gredo dvigala gor in dol v enakih časovnih razmakih. Ponoči, ko zavlada mir, odpremijo elektronski možgani vsa dvigala v pritličje, pogasijo luči in izklopijo generatorje, da bi se tako energija varčevala. Kljub temu pa so ti možgani stalno pripravljeni, da tudi sredi noči poženejo v promet ustrezno število dvigal, kolikor je pač to potrebno.

Današnja nagla avtomatična dvigala, ki jih vodijo elektronski možgani, so rezultat zadnjih dosežkov na tem področju tehnike.

Kot vemo, so bila prva dvigala le tovorna dvigala, s katerimi so spravljali premog, gorivo in drugo v višja nadstropja. To je bilo pred 100 leti in več. Bila so na ročni pogon. Električna dvigala pa so se pojavila leta 1889. Njihova brzina je omogočila gradnjo nebotičnikov. Rockfellerjev nebotičnik za primer ima kar 216 dvigal, ki prepeljejo na dan pol milijona potnikov. Ta številka nam pove, da bi sedanje življenje brez njih ne bilo možno. Prav tako bi si ne mogli zamisliti drugih velikih nebotičnikov v New Yorku brez tega izredno potrebnega prometnega sredstva. V Empire State Baldingu na primer merijo vse «kolone» dvigal nič manj kot 7 milj dolžine. Tu je tudi najvišja kolona na svetu, ki meri 304 metre in ki vodi od pritličja do 80. nadstropja. Ta dvigala vozijo z brzino 330 metrov na minuto. To je bila v začetku velika ovira, ker notranji organi ne prenesejo take naglice. Danes kontrolirajo brzino posebne naprave, ki regulirajo to je večajo ali manjšajo brzino, kot je pač potrebno.

Močno obremenjena dvigala trošijo pri dviganju izredne količine pogonske sile. Na novih modelih obremenjena dvigala, ki se spuščajo, ne-le da ne trošijo energije, ampak jo celo proizvajajo in jo po generatorskih napravah vračajo v električne sprevodnike energije. Tako je možno znatno varčevanje električne energije.

Kar se tiče varnosti najnovejših avtomatičnih dvigal, bi lahko rekli, da so ta prav tako varna, kot dvigala, ki jih upravljajo ljudje. Po pravilu imajo vsa ta dvigala po šest kablov, katerih vsak je dovolj močan, da obdrži vse dvigalo s popolno obtežitvijo. V primeru da zmanjka električna energija, posebna naprava spušča dvigalo do prvega naslednjega nadstropja. To pomeni, da so dvigala stoodstotno varna.

Nenavaden umetnik

V Pekingu je zelo znano ime starega mojstra Tam Ci Boa. Mož je star že 75 let, pa še vedno neutrudno izdeluje iz riževega testa najrazličnejše kipce. Svojo umetniško kariero, na Kitajskem prištevajo tudi «rižarstvo» med umetniške dejavnosti, je začel, ko mu je bilo 17 let. Kot rezultat dolgoletnega opazovanja življenja in nenehnega izpopolnjevanja v svoji obrti je dosegel v tej veščini takšno popolnost, da figure, ki jih napravi, navdušijo.

V VZHODNI NEMČIJI PRIZNAVAJO, DA SO BILI ZELO OZKI

Problemi umetniškega ustvarjanja ponovno na dnevnem redu razprav

V Vzhodni Nemčiji je oživela diskusija o problemih umetniškega ustvarjanja in o umetnikih. Ta diskusija se vodi že nekaj let, le da se je v posameznih obdobjih razvijala drugače glede na intenzivnost in poudarek. Svoj višek je diskusija dosegla v drugi polovici lanskega leta tik pred kongresom književnikov, ko so se ti začeli ukvarjati z vrsto vprašanj, ki jih posebno zanimajo. Eno teh vprašanj je bilo vprašanje neposrednega vmešavanja državnih organov v zadeve umetniškega ustvarjanja. Govorilo se je tedaj o tem, da niti dela priznanih in naprednih pisateljev niso mogla mimo neke določene cenzure. Kongres književnikov tega vprašanja ni hotel razširiti, ampak so se tu in tam slišale le polemične izjave. Nasprotno, kongresna resolucija določenih odprtih vprašanj nasploh ni omenila kot bi se hotelo razpravljanje in sklepe o tej odložiti na primernejšo dobo, na dobo, ki je, kot se zdi, že prišla.

Večina umetnikov v Vzhodni Nemčiji se ne pritožuje nad materialnimi razmerami, v katerih delujejo, ker je država, kar se materialnih sredstev tiče zelo velikodušna. Država namreč nudi toliko, da tudi mnogi umetniki iz Zahodne Nemčije lahko zavidajo svojim kolegom iz Vzhodne Nemčije. Vendar je v Vzhodni Nemčiji nekaj stvari, ki motijo življenje umetnikov in te zadeve se po XX. kongresu KP ZSSR spravljajo na dan, kot se podobna vprašanja obravnavajo tudi v drugih državah Vzhodne Evrope. Kot je pred kratkim pisalo osrednje glasilo Enotne socialistične stranke «Neues Deutschland», se ti ljudje vprašujejo, zakaj se diskusija v njihovi deželi «razvija deloma drugače» kot v drugih deželah Vzhodne Evrope, to se pravi z «manj kritičnosti glede dosedanjih razmer». Toda državni in strankini organi smatrajo, da je takšen način diskusije izraz «drugačnih nacionalnih razmer» in drugačnega razvoja v slovstvu in umetnosti nasploh.

Ni težko opaziti, da se razprava vodi v glavnem z dveh zorišč: eno zorišče branijo državni in strankini organi ki so odgovorni za vprašanje kulture in umetnosti. Sem bi lahko prišteli tudi posamezne umetnike, ki so hkrati tudi politični delavci. Drugo pa branijo umetniki. Pri tem pa moramo takoj dodati, da prvi nikakor ne odklanjajo kritike v celoti, ampak jo skušajo le ublažiti ter usmeriti diskusijo v bodočnost. «Neues Deutschland» na primer dopušča, da se doktrinarno gledanje na umetnost v glavah posameznih državnih in strankinih funkcionarjev tudi po XX. kongresu spreminja počasi, hkrati pa gleda tudi na to, kako je proces povezan s «kulturno umetniško vzgojo državnih funkcionarjev». Pri tem se zatrjuje, da se je proces oddaljil že toliko, da je administrativno vmešavanje v umetniško dejavnost čedalje bolj redko.

Toda še vedno se ne govori o možnosti, da se delovanje teh funkcionarjev prenese na same organe umetniških združenj, pa čeprav bi to verjetno pripomoglo, da bi v bodoče ne prišlo do nezaželenih pojavov, ki so bili značilni za preteklost. Sem bi navedli kot primer favoriziranje tistih del, ki se malo razlikujejo od aktualne politično propagandne literature. V juniju sta ministrstvo za kulturo in državni sekretariat za visoke šole organizirali diskusijo med književniki, znanstveniki in kritiki o odnosu znanosti do književnosti in narobe. Ob tej priliki se je mnogo razpravljalo o tem, ali «sodobna nepopolna dela» pripravljajo tla za bodoče umotvore ali ne. Tu sta se izkristalizirali dve stališči. Dočim so posamezniki zatrjevali, da so tudi v preteklosti veliki umotvori predstavljali vrh piramide z «zelo širokimi temelji» in tako opravičevali obilje površne literature, so drugi trdili, da slaba literatura nikakor ne more biti koristna in da nima nikakega pomena niti za bralce niti za razvoj književnosti.

V središču pozornosti je ponovno tudi vprašanje socialističnega realizma. Resolucija IV. kongresa književnikov je bila glede tega zelo kategorična: vsebovala je tezo, da «samo metoda socialističnega realizma omogoča danes, da se prikaže nekaj novega v življenju». Kar se tega tiče se sedaj pripominja, da je ta metoda bila zreducirana na «stvar določenega celo naturalističnega stila ali na mešanico med realizmom in revolucionarno romantiko». Z druge strani se obsoja tudi pripravljenost, ki je prišla do izraza v nekih razpravah, da se vsako prikazovanje «velikih idej in občutkov novih junakov naše družbe obsoja kot olepšavanje». Kot uradno stališče Enotne socialistične stranke se smatra stališče, ki ga je zavzel Paul Wandel na nedavnem kongresu mladih umetnikov. On je med drugim rekel: «Socialistični realizem ostaja odločilna metoda določene umetnosti, ki hoče učinkovito pripomoči k zmagi socializma». Kljub temu se poudarja, da je v bodoče treba tudi nerealiste, ki se borijo proti militarizmu in vojni, smatrati za «zaveznike in tovariše». Ena od osnovnih napak iz preteklosti se vidi vtem, da ni bila zadostno dojeta razlika med umetnostjo in drugimi oblikami ideologije in da so zato pri umetniških delih uporabljali ista merila kot pri znanstvenih. Zaradi tega so romani, filmi, gledališka dela itd. bili «neumetniški» in so zgrešili svojo vzgojno vlogo.

V Vzhodni Nemčiji pa zatrjujejo, da se je ta diskusija šele začela.

Znana filmska zvezda Abbe Lane se je tako predstavila na letošnjem beneškem filmskem festivalu

42. ODDAJA RUBRIKE «ODNEHAŠ ALI NADALJUJEŠ»

Začetnika sta imela smolo oddajo pa je poživil Renato Rascel

Med novinci sta na snočnji oddaji nastopila dva doktorja. Prva, dr. Giuliana Fattucci, že priletna uradnica iz Milana, ki je celo zapustila službo, da bi se mogla bolje pripraviti na odgovore s področja ženske mode od Henrika IV. do leta 1945 (iz časopisja smo celo tudi izvedeli, da si v primeru zmage želi omisliti vilo na periferiji mesta, kjer naj bi živela v miru s svojo materjo; na žalost se bo morala posloviti od te zamisli, ker je že pri tretjem vprašanju naletela na nepremostljivo oviro); drugi pa je bil dr. Pellegrino Massini, ki si je izbral zgodovino ameriške književnosti in nam je že takoj ob nastopu serviral skoro predavanje o prednostih, ki naj bi jih ameriška književnost imela pred evropsko književnostjo. Na prva štiri vprašanja, ki so zadevala Edgarja Alana Poeja, Hawtorna, Walterja Witmana in Stephena Craina, je odgovoril pravilno, petemu vprašanju pa ni bil več kos. Tako se je zgodilo prvič v zgodovini te televizijske rubrike, da ni nihče od novincev prestal prve preizkušnje.

Za 640.000 lir je tretji doktor Amilcare Giovanditto, bančni uradnik iz Milana, ki si je izbral za izpraševalno področje etnologijo, dobil ploščo in je moral povedati, kako se imenujejo citre, ki nastopajo kot spremljevalni inštrument v neki afriški pesmi. Giovanditto je takoj povedal, da se te afriške citre imenujejo *ligombe*.

Odvetnika Adriana Anicija, ki je s področja zgodovine starih Rimljanov moral odgovoriti na vprašanje za 1 milijon 280 tisoč, so vprašali, kdo je bil poveljnik kopenskih čet Marca Antonia. Tako smo zvedeli, da je tem četam poveljeval Crasso. Še predno je dobil vprašanje, nam je odvetnik Anici povedal nekaj primerov vraževerstva med Starimi Rimljani. Če jim je, na primer, pri jedi padel grižljaj na tla, so bili prepričani, da ga morajo takoj pobrati in umazanega pogoltniti, kajti v nasprotnem primeru bi to utegnilo imeti usodne posledice za vse goste. Iz istega razloga so v primeru, da je nekdo kihnil, ko mu je suženj serviral obed, takoj in povsem brez nadaljnjih besed začeli jesti, ker bi govorjenje po kihanju priklicalo nadnje nesrečo.

Za njim je nastopila skromna in simpatična, a stalno trepetajoča strojepiska iz Alessandrije, Annamaria Barbato ki odgovarja na vprašanja iz lahke glasbe. Kuverto z vprašanjem je izbral sam Renato Rascel, ki nas je precej dolgo zabaval s svojim komičnim nastopom, nato pa je Annomario pospremil v kabino. Zavrteli so ploščo s pesmijo «Rosetera» iz leta 1954. Annamaria je morala povedati ime pevke, ki je ploščo posnela. Že smo bili v strahu za njeno usodo, ker je v kabini prestajala vidne muke, ko je končno vendarle pogodila, da je omenjeno pesem pela Vittoria Mongardi.

Dr. Lorenzo Braschi, zdravnik iz Bielle, ki odgovarja na vprašanja iz zgodovine starih Egipčanov, nam je povedal, da so bili stari Egipčani zelo zmerni v hrani in pretežno vegetarijanci in da zaradi tega niso poznali želodčnih bolezni, glede katerih se je on kot zdravnik specializiral; če bi on slučajno živel takrat, bi se bil odločil za okulistiko.

Na platnu so mu pokazali skioptično sliko dveh nagrobnih kipov, ki se sedaj nahajata v muzeju v Kairu. Kipa predstavljata nekega visokega svečenika, Dr. Braschi nam je moral povedati njegovo ime. Izvedeli smo, da se je ta visoki svečenik imenoval Ranofer.

GIANCARLO POLITI

Za enako vsoto bi bil moral Giancarlo Politi, ki je odgovarjal na vprašanja iz sodobne italijanske poezije, povedati, kako se imenuje živeči pesnik, ki se je leta 1924 rodil v Sežani pri Trstu in čigar stihe mu je napovedovalec čital. Vidno je bilo, da Politi temu vprašanju ni kos, in res je po premišlja-

(Nadaljevanje na 4. strani)

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

Za deželno avtonomijo s posebnim statutom

Vprašanje deželne avtonomije postaja zadnje čase predmet obsežnih razprav na sejah občinskih svetov naše pokrajine. Diskusijo o njem je sprožil avtonomistični predstavnik v ožjem odboru v občini Gradiška, ki je imel 4. avgusta na izredni seji tamkajšnjega občinskega sveta obsežno poročilo, v katerem je prikazal vrsto razlogov, ki govorijo v prid izvedbe člena 116 ustave, ki govori o deželni avtonomiji s posebnim statutom.

Nič čudnega če je monarhistični podžupan nasprotoval govornikovemu izvajanju in med drugim navedel celo vrsto gospodarskih in političnih «razlogov», s katerimi naj bi dokazal ravno nasprotno, kar je trdil avtonomistični predstavnik, ki je bil za občinskega svetovalca izvoljen na demokristjanski listi.

Zanimivo je bilo, da je skušal demokristjanski župan zmanjšati pomen razprave in da je obstajal s strani krščanske demokracije še en poskus, da bi se namesto avtonomije s posebnim statutom priznala navadna avtonomija. Razprave o tem tako delikatnem vprašanju za naše demokristjane je bila seveda trn v peti in so skušali na vse mogoče načine preprečiti razpravo.

Zaradi tega so se najposlušnejši demokristjanski svetovalci pri glasovanju vzdržali, vendar je bile kljub temu z veliko večino sprejeta zahteva avtonomistične struje iz Gradiške, ki ima svojega zastopnika v občinskem svetu, da se o tem izrečejo tudi ostali občinski sveti, predvsem v Gorici, Vidmu in Trstu.

Predlagatelji sprejete resolucije so mnenja, naj bi obstajali v deželi dve pokrajini kot v Poadižju, obenem pa naj se omogoči ustanavljanje konzorcijev občin.

Čeprav je formulacija resolucije, ki zahteva izvedbo avtonomije, nekoliko odmaknjena od stvarnosti, ker nam ustava s členom 116 avtonomijo že priznava, predstavlja vendarle važen korak dalje k ustvarjanju novega razpoloženja med ljudskimi množicami, od katerih je veliko odvisno, kdaj bo na papirju priznana pravica tudi dejansko izvedena. Sklep sovodenjskega občinskega sveta, ki se strinja s predlogom gradiškega občinskega sveta, naj tudi poslanska zbornica odobri senatno odločitev o izvedbi avtonomije (govori se, da bo zbornica zakonski osnutek letošnjo jesen verjetno odobrila), je važen prispevek k tej akciji.

PRIPRAVE ZA IZVOLITEV NOTRANJE KOMISIJE V TRŽIČU

Sindikalne organizacije soglasno nasprotujejo sodelovanju fašističnega CISNAL na volitvah

Zahteve FIOM za kovinarje tržiške ladjedelnice med delavci ugodno sprejete

Priprave za izvolitev notranje komisije v CRDA v Tržiču so pripravile prvo presenečenje: tri sindikalne organizacije, Delavska zbornica, CISL in UIL, so sklenile, da bodo svojim predstavnikom v volilni komisiji dale pooblastilo, da izključijo iz volilne borbe kandidatno listo fašističnega sindikata CISNAL.

V skupnem sporočilu treh sindikalnih organizacij je rečeno, da CISNAL ni nič drugega kot neka namišljena organizacija, izraz čelodajalskega razreda in politične stranke, ki je vedno nasprotovala obstoju notranjih komisij v tovarnah. Delavcem je prinesla veliko škodo, kar dokazuje tudi dvajset let fašizma. Sindikalne organizacije nimajo nobenih predsodkov do tistih delavcev, ki v dobri veri mislijo, da ima taka organizacija kakšno vrečnost.

Proglas se zaključuje s pozivom na delavce, naj podpirajo odločitve sindikalnih organizacij z namenom, da bodo vedno bolj upoštevani delavski interesi in notranje komisije.

Delavstvo treh oddelkov CRDA v Tržiču je z zadovoljstvom sprejelo zahteve FIOM za CRDA v Tržiču in Trstu, ki so vsebovane na letaku, ki je bil razdeljen med čelavci. Na tem letaku strokovna organizacija kovinarjev zahteva izplačilo 100 delovnih ur, ki naj se smatra za že pridobljeno pravico, naj se božična nagrada izplača neokrnjena in ne glede na predujme za praznike in velikonočne praznike; naj se pravično prevrednoti doklada za menzo.

Zahteve FIOM so upravičene zaradi stalnega večanja proizvodnega ritma, ki ga potrjuje tudi čejstvo, da so v lanskem septembru potrošili v Tržiču 120 ton jekla, letos pa že 150 ton.

Fluorescentne luči na Tržaški cesti

Odkar je goriško županstvo namestilo na Tržaški cesti vse do gostilne Nanut fluorescentne luči, je dohod v Gorico zvečer mnogo lepši in prijetnejši. Vsekakor je mesto s tem precej pridobilo in zdi se, da bo županstvo še drugod poskrbelo za boljšo razsvetljavo, ki bo poživila mestne ulice.

Vsekakor pa bi se moralo županstvo čimprej pozanimati za jačjo razsvetljavo v predoru pod gradom, ki postaja zaračі bližnjega bloka pri Rdeči hiši vedno bolj prometen. Na neki občinski seji je bila že odobrena potrebna vsota za napeljavo neonske razsvetljave v predor, toda od tega je že precej časa in odgovorni ljudje bi se morali pozanimati, da se besede spremene v dejanja.

Znižane cene kruhu s 15. septembrom

Pokrajinski odbor za cene je na svoji zadnji seji dne 11. septembra odločil, da se morajo s 15. septembrom znižati cene kruhu v naši pokrajini. Kruh, ki ga peki pečejo iz moke I. vrste (vsak kos tehta po 150 do 250 g), bodo prodajali v pekarnah po 110 ali 112 lir kg, kruh, ki ga pečejo iz moke vrste «0» (kos tehta po 80 do 130 g), bodo prodajali v pekarnah po 126 do 128 lir kg. Peki morajo napeči toliko kruha teh vrst, da zadostijo potrebam kupcev, če pa ostanejo prodajalci kruha brez teh vrst, potem so dolžni prodati kupcu kruh tudi dražje vrste po isti ceni, kakor je kruh, ki ga je kupec zahteval, pa ga ni dobil.

Tudi včeraj živahen semenj

Že zgodaj zjutraj so bile ulice, ki vodijo z bloka pri Rdeči hiši v mesto, polne ljudi z onstran meje, ki so kot običajno prišli zaradi četrtkovega semnja v večjem številu v mesto kot druge dni. Največji vrvež je bil okoli pošte in na Telovadnem trgu, kjer so mnogi kramarji razstavili blago na stojnicah. Sicer pa je bilo kupcev dosti manj kot običajno, ker so mnogi ugotovili, da so jih kramarji že marsikdaj ogoljufali in so za slabo blago povpraševali več, kot v mestnih trgovinah. Mnogi jugoslovanski državljani so se v teh mesecih, odkar so v veljavi propustnice, ponovno znašli v mestu in dobro ocenili, kje so pošteno in dobro postreženi ter se od lepih besed raznih ljudi ne dajo več preslepiti.

VPRAŠANJE ZAPOSLITVE DELAVCEV V GRADEŽU ŠE NEREŠENO

DRUŽBA ARRIGONI NOČE PRISTATI na zahteve sindikalnih organizacij

Sestanka od 5. septembra se predsednik Arrigoni odv. Baldassarre ni udeležil in predlaga „nov sestanek"

Vprašanje zaposlitve odpuščenih delavcev tovarne za predelavo rib Arrigoni v Gradežu je še vedno nerešeno. Veliko se je pričakovalo od napovedanega sestanka sindikalnih predstavnikov in delodajalcev, ki bi moral biti 5. septembra v Rimu, vendar kakor smo pozneje izvedeli, do predvidenega sestanka sploh ni prišlo, ker je predsednik družbe Arrigoni odv. Baldassarre telegrafsko obvestil sindikate, da se sestanka ne more udeležiti.

Po ukinitvi obratovanja v gradeški tovarni so se predstavniki treh sindikalnih organizacij sestali 21. avgusta v Česeni s predstavniki družbe Arrigoni. Na tem sestanku je odv. Baldassarre izjavil, da bi bilo vprašanje mogoče rešiti s prepustitvijo tovarne zadrugi, ki bi jo bilo treba ustanoviti, in da ni mogoče priti do tiste rešitve, ki so jo predlagale sindikalne organizacije brez finansiranja že znanih 150 milijonov lir, ki naj bi jih izplačala vlada. Zaradi tega je predstavništvo Delavske zbornice bilo mnenja, s katerim so se strinjale tudi druge sindikalne organizacije, da bi bilo nesmiselno in škodljivo upati, da bi sestanek od 5. septembra rešil obstoječe vprašanje.

Družba Arrigoni nima nobenega namena, da bi pozitivno rešila spor; to potrjuje tudi telegram predsednika Baldassarra, s katerim opravičuje svojo odsotnost na sestanku, ki bi moral biti 5. septembra. V tem telegramu pravi predsednik, da bi bil «naklonjen sklicanju drugega sestanka med 15. in 20. septembrom.»

V Vidmu zaprli 7 beguncev-demonstrantov

Sodnim oblastem so prijavili policijski organi še 13 oseb, ki so ostale begunce prisilile demonstrirati

Organi javne varnosti v Vidmu so predvčerajšnjim zvečer zaključili preiskavo o demonstraciji, ki so jo v ponedeljek dopoldne izvedli po mestu jugoslovanski begunci. Kot smo že poročali, so osrednje oblasti v Rimu sklenile premestiti vseh 2200 jugoslovanskih beguncev, ki so sedaj nameščeni v begunskem taborišču v Vidmu, v taborišče v Cremono. Rečeno je bilo, da bodo begunci morali zapustiti Vičem že prvega septembra, toda do tega še ni prišlo, kljub temu pa so nekateri izmed beguncev uprizorili demonstracijo, h kateri so, kakor so ugotovili policijski organi, prisilili številne druge begunce. Zaradi tega kaznivega dejanja in drugih, kakor so pretnje javnim organom, odpor proti njim itd., so zaprli 7 beguncev, ki naj bi bili pravi organizatorji demonstracije, poleg njih pa so prijavili sodnim oblastem še 13 oseb, od katerih sta dve izginili.

DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Cristofoletti, Travnik, 14 - tel. 29-72.

ZAHTEVE PREBIVALCEV JAMELJ

BLOK PRI JAMLJAH naj bo tudi za propustnice

Že od lanske zime je blok pri Jamljah na cesti, ki vodi v Brestovico, zaprt za lastnike propustnic. Blok, pri katerem stražarijo jugoslovanski in italijanski obmejni organi, je za dvolastnike odprt tudi ob nedeljah, toda vsi številni lastniki propustnic iz Jamelj in ostalih krajev doberdobske občine ter tudi iz Tržiča in Ronk se morajo za prehod v Jugoslavijo posluževati bolj oddaljenega bloka pri Devetakih. Dočim lahko prideš s kolesom iz Jamelj do Brestovice v dobri četrt uri, pa potrebuje vsak skozi Devetake tudi dve uri s kolesom. Zaradi tega ljudje upravičeno godrnjajo: mnogi imajo na Krasu znance in prijatelje, ki bi jih radi obiskali, toda ker morajo opraviti tako velik ovinek, najraje včasih ostanejo doma.

Občinske oblasti v Doberdobu so bile o tej zadevi že obveščene, toda zdi se, da so storile še premalo, da bi prišla zahteva prebivalstva do odgovornih organov. Oktobra meseca se bo zopet sešla jugoslovansko-italijanska komisija, kateri bi bilo treba predložiti to vprašanje v proučitev.

Po nesreči mu je prst zašel v stroj

Včeraj ob 14.30 so v bolnišnici Brigata Pavia sprejeli 52-letnega občinskega delavca Ernesta Chersovanija z Grada št. 13. Chersovaniju, ki je na občini rezal drva s strojem, je nenadoma odletelo poleno iz rok ter mu je zaradi tega sredinec leve roke ostal v stroju, ki mu ga je skoraj popolnoma zmečkal.

— KINO —

CORSO. 17.00: «Branim svojo ljubezen», M. Carol, G. Ferzetti.

VERDI. 17.15: «Deževje v Ranchipurju», cinemascop, L. Turner, R. Burton.

VITTORIA. 17.00: «Kadar je ljubezen poezija», J. Scott.

CENTRALE. 17.00: «Zgodilo se je v septembru», J. Fontaine in J. Cotten.

MODERNO. 17.00: «Prihajajo dekleta», Bop Hope.

ŠPORTNI DNEVNIK

KOŠARKA ZA POKAL MAIRANO V BOLOGNI

Tesen poraz Italije proti Madžarski (65:56)

Težavna zmaga SZ nad Poljsko in lahek uspeh Češkoslovaške

REZULTATI

SZ - Poljska	74:66
Madžarska-Italija	65:56
CSR-Svedska	94:50

LESTVICA

SZ	2	2	0	188	99	4
CSR	2	2	0	170	112	4
Madžarska	2	1	1	135	110	3
Italija	2	1	1	126	119	3
Poljska	2	0	2	120	144	2
Svedska	2	0	2	86	208	2

DANASNJI PROGRAM

19,30 Madžarska - Svedska
21.00 Italija - SZ
22.30 Poljska - Češkoslovaška

BOLOGNA, 13. — Program drugega dne mednarodnega košarkarskega turnirja za pokal Mairano je obsegal naslednje dvoboje: Sovjetska zveza - Poljska, Italija - Madžarska in Češkoslovaška - Švedska.

SZ - POLJSKA 74:66

V prvi tekmi je Sovjetska zveza s tezavo premagala Poljsko z rezultatom 74:66 (45:37). Poljaki so nudili močni ekipi Sovjetske zveze zelo mocan odpor in dokler je bil v igri njihov «pivot» Pawlak je bila igra povsem izenačena. Sele proti koncu so morali popustiti pred premočjo sovjetskih igralcev, vendar so se častno borili do poslednjega sodnikovega zvizga. Igra je bila ves čas zelo hitra in obojestransko tehnično dovršena. Pri Poljakih so bili najboljši Pawlak, Feglerski in Nartowski, pri SZ pa Stonkous, Botchkarev in Senenov. Sodila sta Cehoslovak Klima in Italijan Reverberi.

MADŽARSKA - ITALIJA 65:56

V drugi igri je evropski prvak Madzarska premagala Italijo s 65:56 (29:23).

Madžarska: Baanhegy (13), Ozinkaan (7), Gabaaya (7), Liptay, Gremminger (5), Zsiros (15), Bohaati, Simon (5), Keszei, Cselko (9), Judik (4), Toth.

Italija: Sardagna (3), Motto (4), Posar (7), Pieri, Gamba (1), Lucev (5), Canna (13), Calebotta, Macoratti (2), Costanzo (3) Alesini (10), Riminucci (8).

Sodnika Stefanović (Jug.), Kokorev (SZ).

Začetek je bil ugoden za Madžare, ki so perfektno izkoriščali dosojene jim proste strele. Italijani, ki so začeli v napadu s Posarjem, Motto, Macorattijem, Calebotto in Cannevre Madžarov, a so pri tem pogosto povzročali kazenske strele, ki so jih Madzari skoraj dosledno realizirali in tako še povečali razliko v koših.

Najboljši pri Italijanih so bili Canna, Posar, Lucev in Riminucci, pri Madžarih pa Zsiros, Cselko, Gabannyi in Baanhegy.

V zadnjem nocojšnjem srečanju je Češkoslovaska premagala Švedsko s 94:56, prvi polčas 50:31.

Sovjetski košarkar Kroumitch v akciji. Visok je 2,23 m, tehta pa 150 kg. Pravijo, da po vsaki igri shujša za nekaj kg in se zniža za nekaj cm

NOGOMET

Madžarska reprezentanca z Grosicsem in Puskasom

Zadnji trening jugoslovanske reprezentance

BUDIMPESTA, 13. — Madžarski zvezni kapetan je objavil sestavo madžarske nogometne reprezentance, ki bo v nedeljo igrala z Jugoslavijo v Beogradu. Postava je naslednja: Grosics; Karpati, Boerzsei; Kotasz, Bozsik, Berendi; Sandor, Kocsis, Hidegkuti, Puskas, Csibor.

BEOGRAD, 13. — V zadnji trening tekmi je včeraj jug. nogometna reprezentanca premagala v Zemunu domače Jedinstvo s 6:2 (3:2). Gole za reprezentanco so dosegli: Rajkov, Milutinović in Mujić v prvem polčasu ter Veselinović tri v drugem polčasu. V vratih Jedinstva je bil Krivokuća, reprezentanca pa je igrala v naslednji postavi: Beara; Belin, (Stanković), Crnković; Boškov, Horvat, Krstić II.; Rajkov (Petaković), Milutinović, Zebec, Mujić (Veselinović), Veselinović (Rajkov). Vukas ni igral zaradi lažjega prehlada. Postava, ki je bo Tirnanič v nedeljo postavil na igrišče, bo verjetno naslednja: Beara; Belin, Crnković, Boskov, Horvat, Krstić II.; Rajkov, Milutinović, Vukas, Veselinović, Zebec.

ZAGREB, 13. — Hrvatska nogometna reprezentanca je včeraj premagala Indonezijo s 5:2 (4:1). Gledalcev je bilo 14.000.

BOKS

Basilio ponovno svetovni prvak

SYRACUSE, 13. — Boksar srednjelahke kategorije Carmen Basilio si je ponovno priboril naslov svetovnega prvaka kategorije z zmago s tehničnim knock-outom nad Amerikancem Johnnyjem Saxtonom v deveti rundi. Basilio je izgubil naslov prvaka 14. marca letos v dvoboju s Saxtonom, vendar je takratna odločitev sodnikov naletela na splošno kritiko.

Basilio je prevladoval od vsega početka in ze po nekaj rundah je Saxton začel kazati znake utrujenosti. V 9. rundi je Basilio z močnim udarcem v čeljust spravil Saxtona v omotico. Poslej ga je preganjal iz kota v kot in mu ni dovolil niti trenutka počitka. Saxton se ni mogel več učinkovito braniti in sodnik je prekinil neenaki boj.

SYRACUSE, 13. — Predsednik mednarodne boksarske zveze Norris je izjavil da upa, da mu bo uspelo organizirati dvoboj med Moorom in Pattersonom v novembru ali decembru.

ŠAHOVSKA OLIMPIADA V MOSKVI

Jugoslavija - Bolgarija 3:1

Prvo presenečenje v finalu: poraz Argentine proti Romuniji

MOSKVA, 13. — V drugem kolu finalnih bojev na XII. šahovski olimpiadi v Moskvi je jugoslovanska reprezentanca premagala Bolgarijo z rezultatom 3:1. Že v otvoritvah so jugoslovanski igralci prišli v prednost, ki sta jo Gligorič in Ivkov po petih urah realizirala. Padewski se je na prvi deski sicer upiral, vendar je moral kloniti, Ivkov pa je spravil Kolareva v matni položaj. Mastanovič proti Minevu v izenačenem položaju ni mogel doseči več kot remi, prav tako pa tudi ne Karaklajič, ki je z Milevom sicer imel prednosti, vendar jo je začel prezgodaj uveljavljati. Sicer pa je rezultat 3:1 lep uspeh našega moštva.

Ostali rezultati II. kola: Izrael - SZ 1:2 (1), Romunija - Argentina 0:1 (3), Zahodna Nemčija - Švica 1:1 (2), Danska - ČSR 0,5:1,5 (2), Anglija - Madžarska 0:1 (3).

V prekinjenih partijah I. in II. kola je bilo precej presenečenj. Tako je Argentina izgubila z Romunijo z 1,5:2,5, Zahodna Nemčija pa proti Švici z 1,5:2,5. SZ je premagala Izrael z 2,5:1,5, dvoboj med Dansko in ČSR še ni končan. ČSR vodi z 2:1 (1). V prekinjenem dvoboju iz I. kola je SZ premagala Anglijo s 4:0. Madžarska pa Romunijo z 2,5:1,5.

Stanje na tabeli po II. kolu: SZ 6,5, Jugoslavija, Švica 5, Madžarska 4,5, Zahodna Nemčija, Romunija 4, ČSR 3,5 (1), Argentina, Bolgarija, Izrael 3,5, Danska 2,5 (1), Anglija 2.

V tretjem kolu je Jugoslavija igrala s Češkoslovaško in je ob 1 prekinjeni partiji rezultat 2:1 za Jugoslavijo. V prekinjeni partiji ima jugoslovanski igralec izglede na zmago.

TELOVADBA

Danes v Milanu Italija-Madžarska

MILAN, 13. — V Milanu so že zbrani italijanski in madžarski telovadci, ki se bodo pomerili v petek in soboto zvečer v Ledni palači. Obe državni reprezentanci sta imeli že šest medsebojnih srečanj in sicer v letih 1930, 1931, 1938, 1939, 1940, 1941 in v vseh so zmagali Italijani.

V petek bodo na programu obvezne vaje, v soboto pa vaje po svobodni izbiri. Če ne bo sprememb v zadnjem trenutku, bosta reprezentanci nastopili v naslednjem sestavu:

Madžarska: Baranyai, Heder, Kemeny, Kocsis, Takacs in Rethi.

Italija: Dal Bosco, Agabio, Carnaroli, Figone, Palmaonara in Vicardi.

SABLJANJE

Italijanke odpotovale na prvenstvo v London

RIM, 13. — Danes je odpotovala v London italijanska ženska reprezentanca v floretu, ki se bo udeležila svetovnega prvenstva, ki bo 14. in 15. t. m. V reprezentanci ni Tržačanke Camberjeve, katero je zamenjala Vera Mantovani. Reprezentanca je naslednja: Cesari Velleda, Colombetti Bruna, Mantovani Vera, Predaroli Leopolda, Strukel Silvia in Zanelli Jenny.

Poleg Italije sodelujejo še: Avstrija, Belgija, Kuba, Danska, Francija, Velika Britanija, Nemčija, Irska, Holandska, Romunija, Madžarska in Sovjetska zveza.

TENIS

Nielsen in Ulrich ne smeta igrati

KOPENHAGEN, 13. — Danska teniška zveza je sklenila, da do nadaljnjega ne bo več dovolila Nielsenu in Ulrichu nastopati na mednarodnih turnirjih. Ta sklep je posledica njunega nešportnega obnašanja na domačih in tujih igriščih.

TORONTO, 13. — V polfinalu mednarodnega turnirja v Torontu je Sved Davidson premagal Amerikanca Richardsona s 6:4, 6:4.

Začetnika sta imela smolo oddajo pa je požrl Renato Rascel

(Nadaljevanje s 3. strani)

nju priznal, da bo skušal je uganiti; tako je poskusil z nekim imenom, medtem ko bi se bil pravilni odgovor moral glasiti: Danilo Dolci. Morda ga je pri tem zavedla okoliščina, da je napovedovalec dejal, da gre za pesnika, ki je rojen v Sesari, namesto v Sežani.

Za zaključek smo zopet videli bujno Mario Luiso Garoppo, ki pa je bila sinoči tako oblečena, da bi človek komaj verjel, da je ob priliki njenega prvega nastopa nastal tak hrup v nekaterih tercialskih listih. S svojo običajno klepetavostjo in pretirano koketnostjo nam je med drugim tudi povedala, da sta dva švicarska avtobusa spremenila smer vožnje in zavila v Casale Monferrato baje samo zaradi tega, da bi se njihovi potniki osebno seznanili z njo.

Za vprašanje je dobila zopet nekaj stihov iz neke grške tragedije in povedati je morala, za katero tragedijo gre in kdo je njen avtor. Po daljšem razmišljanju je odgovorila pravilno, da je to Euripilova tragedija: Sedmero v Tebah.

Odgovorni urednik
STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

Letni kino v Škednju

predvaja danes 14. t. m. ob 18. in 20.30 uri na prostem CEAD barvni film:

Njena čast je vpila po maščevanju

SVETOVNO PRVENSTVO V ODBOJKI

NOVA SVETOVNA PRVAKA: ČSR (moški), SZ (ženske)

Jugoslavija deli deveto in deseto mesto, Italija pa je 14.

PARIZ, 13. — Z zmago nad Sovjetsko zvezo v zadnjem kolu svetovnega prvenstva v odbojki v Parizu z rezultatom 9:15, 15:3, 15:3, 15:13 je Češkoslovaška postala svetovni prvak. V finalni skupini niso Čehoslovaki izgubili niti enega srečanja.

V tolažilni skupini pa je Holandska premagala Italijo s 3:1 (14:16, 15:2, 15:7, 15:11). V tej skupini je bila najboljša Brazilija z 9 zmagami, Italija pa je bila četrta oziroma v končnem plasmaju za svetovno prvenstvo štirinajsta.

Jugoslavija se je v zadnjem kolu pomerila s Poljsko, vendar do časa ko to poročamo, nam rezultat dvoboja še ni znan. V najslabšem primeru bo Jugoslavija delila 9. in 10. mesto v končni klasifikaciji.

Izidi v predzadnjem kolu, v katerem je Jugoslavija izgubila proti Franciji s 3:1, so bili naslednji: Bolgarija - Madžarska 3:0, Romunija - Kitajska 3:0, SZ - Poljska 3:1.

Svetovno prvenstvo med ženskami je osvojila Sovjetska zveza in tako ohranila naslov prvaka. V zadnjem kolu je premagala ekipo Češkoslovaške s 3:0 (15:13, 15:8, 15:5).

Končni vrstni red ekip v prvi ženski finalni skupini je bil naslednji: 1. SZ 9, 2. Romunija 8, 3. Češkoslovaška 6, 4. Bolgarija in Poljska 5, 6. Vzh. Nemčija 3, 7. Kitajska in Koreja 2, 9. ZDA 2, 10. Holandska 0.

Kino na Opčinah

predvaja danes 14. t. m. z začetkom ob 18. in 20. uri na prostem film:

Trepet gangsterjev

Igrajo:
MARK STEVENS, MARTHA HYER in SKIP HOMEIER

12.

IVAN BRATKO
TELESKOP

Dušanu preskoči misel na druge barake: k Igorju, Voju, Marjanu; vsi mislijo nanje v rovu in sanjajo o izkopanih metrih. Zvečer ga bodo spraševali. Zanje je to najvažnejši trenutek dneva, zanj pa najlepši. Nocoj jim bo lahko povedal. deset metrov. Kolikšno presenečenje, veselje in ponos je v tej preprosti številki! Kolikšna nada! Včeraj je bil tudi Igor v rovu: delal je na njegovem mestu. Ko je odhajal, je bil ves v praskah. Kako tudi ne! Saj kot intelektualec ni bil vajen fizičnega dela. Misel mu je ušla na razgovor pri šahu, ko je podvomil v to, da bi bilo mogoče izkopati rov izpod polne barake. Zdaj mu je bilo jasno: podcenjeval je možnosti prikrivanja. Obšlo ga je nekaj kakor obcutek neprijetnosti in sramu, ker se je bil zmotil. Pograbil je desko in se naglo odplazil proti Gatu, kakor da bi z naglico kretenj hotel odvrniti neljubo misel. Spomnil se je Voja in njunega dopoldanskega pogovora: Vojo mu je povedal, da odslej ne bodo več govorili o rovu, temveč samo o «teleskopu». On da ga je tako krstil, ker je besedica rov v kampu nevšečna. Rov — to je beg, punt, strah, represalije. In še nekaj: teleskop je kot sij v prelepi, neznani, nedosegljivi svet, ki vabi. Njihov «teleskop» pa prav tako. Dušanu je bila Vojova previdnost in primera zelo pogodu.

Za Gatovimi nogami so se kopičile vedno nove grmade grušča, kamenja, peska. Dušanu se je zdelo, da so vedno višje, pa čeprav je napenjal vse sile, da bi držal korak z Gatom. Te grmade so mu bile kakor simboli podviga, ki se bliža svojemu uresnicenju. A hkrati so ga vznemirjale: videl je, da vedno bolj zaostaja za kopačem. Poprej je bilo lahko, dokler je bil teleskop kakor kratek hodnik. A zdaj je zmerom daljši in daljši, razdalja med jaškom in oknom zmerom večja. Prvi dve uri je šlo, toda tretjo uro ga je Gato očitno prehitel. «Ali ne bi poskusili vlaciti deke z vrvmi?» Že nekajkrat so govorili o tem. «Pa bodo vrvce vzdržale?» Misel na tanke, slabe vrvi, ki jih je videl v kampu, ga je navdajala s skepso. «Toda nekaj moramo ukreniti. Z vsakim dnem bo rov daljši, odnasalec bo v vedno večji stiski. Nujen bo posvet o izboljšanju prenosa!» Potem se je spet zalotil pri drugi misli: Ali je morda njegovo delo nespretno, prepocasno? Poganjal se je še hitreje in vrtal za boljšo resitvijo...

Že dvajsetkrat je odložil polno deko. Spet jo je pregledal. «Še nekajkrat bo vzdržala,» si je dejal, motreč njene naraščajoče luknje. «Lesena škatla je navadno odpovedala prej,» se je spomnil. Malokatera je vzdržala dvajset prenosov. Ni bilo dvoma: deka je trpežnejša. Deka je dobra stvar. Bilo mu je, kot da je uspeh z deko že jamstvo nove resitve, ki naj pospeši prenos, čeprav še ni vedel, kako.

Trikrat je krepko stisnil Gatova meča: To je bil znak za odmor. «V treh urah še nikdar nismo izkopali za dvajset transportov. Zaslužili smo počitek.» Gatu je bilo prav. Bilo mu je, kot da ga hoče zadušiti. Pravkar je nameraval za nekaj minut skriti glavo v dlaneh in ležati kot prilepljen na tleh. Že dvakrat je to napravil in je nato laže dihal. Prej ni bilo tako. V jašku je bilo zraka na pretek. Prvi metri rova so ga bili polni. V to konico dolgega klina pa se ne prikrade zlepa. Zračenja ni. Vznemirjala ga je misel na prihodnje metre: kje je še koruzna njiva! In ko ga je Dusan stisnil, je bil zadovoljen: «Spet si bom napolnil meh! Saj ni tako hudo!»

Gato in Crt sta sedla nad jaškom. Gato je bil molčeč: truden je dihal iz polnih pljuč. Ogrnil si je srajco. Na čelu je imel dolgo rdečo liso; ko se je plazil ven, je zadel ob podpornik. Kadar se mu je kri spet nabrala, jo je obrisal z velikim robcem, blatnim od zemlje in mokrim od brisanja potu. Crt pa je bil živ: danes je bilo njegovo delo najlažje. «Kopač trpi, odnašalec je v največjih škripcih, dvigaču je lahko. Jutri moram med kopače ali odnašalce.» je sklenil.

«Elektriko bi potrebovali v rovu,» je rekel naglas... «v teleskopu,» se je popravil.

«Bi jo lahko napeljal. Toda saj lahko kopljem v temi!».

Gato je govoril tiho, počasi, skoraj odsotno.

«Pa vrtalni sveder?» se je pošalil Crt.

«Ni uporaben.»

«Zakaj ne?»

«Premehka snov.»

«Cevovod za dovajanje zraka, kaj?»

«Bom tudi brez njega.»

«Brez vrvc za transport ne bo šlo!»

«Na to pa mislim že več dni!»

Prisedel je Dušan, ki je medtem že nekajkrat izginil v rov in se spet pojavil s polno deko. Potrepljal je Gata po rami:

«Gato, tega pa si nisi mislil, da boš še rov kopal.»

«Če bi moja Ana vedela, kaj počenjam tu — — —», je počasi oživljal Gato.

Crt in Dušan sta prisluhnila.

«Saj ni slaba žena, vse bi napravila zame in za otroke. Ko je zvedela, da delam za Osvobodilno fronto, mi je večkrat očitala: ‚Uničil boš družino.' V solzah me je rotila: ‚Usmili se otrok!' Pozneje mi je zacela popuščati. Včasih je z muko premagovala strah. O svojem delu sem ji molčal kakor riba. Če bi zvedela, kaj tu delam, bi bil konec z njo. Kar vidim jo, kako bi ji dišalo po mrliču iz tega našega jaška. Mislila bi samo najhujše. Njej bi bil rov mrtvaška jama.»

«Nam je pa rovček most v življenje,» se je živo oglasil Dušan.

Gato pa je zamišljeno nadaljeval:

«Ne vem, kako je to: V civilu sem se zamotil z otroki in ženo, z avtomobili in motorji — — — družba, dekleta — — — zabava, denar — — — vino — — — dolge vožnje. Zdaj pa zivim samo še za ta — teleskop.»

Ko se je Gato spet vrnil v okno, se mu je po prvih zamahih zlomil strgalnik. Segel je po nadomestilu: po železni zagozdi. Zaradi previdnosti je pretipal okno: v njem je bilo manj peska kot običajno in precej več drobnega kamenja, vmes pa tudi debelejši kamni. Grušča in celo sutja je bilo vse več in več. Zbal se je, da bi železo ob udarcih po kamnu zapelo kakor glasbene vilice. Odložil je zagozdo. Poskusil je z lopatko. Lopatka je dosluzila, rabil jo je samo še za odrivanje peska in grušča k odnasalcu. Delo z njo je bilo zamudno, zazdelo se mu je brezplodno. Pograbil je spet zagozdo in z njo previdno strgal po peščeni in kamnitni gmoti. Zagozda je bila trdna in učinkovita. Plasti so se voljno usipavale.

Nenadno je železo udarilo ob kamen. «Zvenk» odmeva po rovu. Gata mravljinči po vsem životu: lahko ga zgoraj slišijo! Za nekaj minut odneha in ves trd prisluhne vse naokrog. Nato odloži zagozdo h klinu in lopatki. Z velikimi, močnimi prsti začne grebsti v pesek, v grušč in v sutje. Prsti so zadnji previdni strgalnik.

Ko pa spet odpre desko v barako, mu udari v ušesa:

«Karo-deset!»

«Karo-as!»

«Ne glej mi v karte!»

«Ne goljufaj!»

Miloš

Miloš ni poznal noči brez spanja. Samo nekajkrat v življenju je prebedel do jutra, ko je bil bolan in ko se je v zaljubljenosti sporekel z Nadjo. Sicer pa je pogosto poslušal mamine tožbe, da ne more zaspati, kadar ga ob vecerih ni bilo domov. Spanje mu je bilo kakor sladki hip nezavesti: Zvečer se je brž potopil vanj in — nenadno — je zjutraj spet izplaval...

Nocoj pa ni mogel zaspati. Devetnajsta baraka se je že davno pomirila. Ljudje so potegnili deke čez glave. Vso noč so sredi barake pekle večstosvečne žarnice — a vendar so mnogi takoj zaspali, kakor dojenčki. Miloš pa se je premetaval in legal celo na hrbet, dasi je vedel, da na hrbtu še ni nikdar zaspal, samo na desni strani. Dogodki preteklega dneva so se mu v napetosti nočnih prividov zdeli usodni...

(Nadaljevanje sledi)